

Visie zonnevelden en zonnedaken in de gemeente Helmond 2020

Colofon

Titel: Visie zonnevelden en zonnedaken in de gemeente Helmond 2020
Versie: 1
Datum: April 2020
Auteurs: O&O/SK, O&O/HM
Fotografie: Gemeente Helmond, Bots Bouwgroep B.V., Pressvisuals.com

Inhoudopgave

Samenvatting	4
1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Leeswijzer	5
2. Achtergrond	6
2.1 Inleiding	6
2.1 Verschijningsvorm	6
2.2 Voordelen zonneparken	8
2.3 Initiatief in Helmond voor zonnepanelen in veldopstelling	9
3. Huidig beleid	10
3.1. Inleiding	10
3.2 Rijksbeleid	10
3.2.1 Zonneladder	10
3.3 Provinciaal beleid	11
3.3.1 Gebiedsstrategie Duurzame Energieopgave	11
3.3.2 Omgevingsvisie Noord-Brabant	11
3.3.3 Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant	12
3.3.4 Provinciale regeling stal eraf, zon erop	13
3.3.5 Groen Ontwikkelfonds Brabant	13
3.4 Regionaal beleid	15
3.5 Regionale Energie Strategie (RES)	16
3.6 Gemeentelijk beleid	18
3.6.1 Structuurvisie	18
4. Onderbouwing energiebehoefte	19
4.1 Inleiding	19
4.2 Energiebehoefte	19
4.3 Invulling energiebehoefte	19
4.4 Afweging	20
5. Afweging van locaties	23
5.1 Inleiding	23
5.2 Ruimtelijke afwegingskader zonneparken	23
5.2.1 Inleiding	23
5.2.2 Ruimtelijke criteria locatie zonneparken	23
5.3 Ruimtelijke inpassing zonnepark	27
6. Maatschappelijke meerwaarde	30
6.1 Meervoudig ruimtegebruik	30
6.2 Maatschappelijke doelen	32
7. Conclusie en vervolg	33
Bijlagen	35
Bijlage 1: Interim Omgevingsverordening, artikel 3.41 Zonneparken in landelijk gebied	35
Bijlage 2: Toelichting bij de Interim Omgevingsverordening	36
Bijlage 3 Toetsingsaspecten zonnevelden	38
Bijlage 4: Zonneladder	41
Bijlage 5: Overzichtskaart beleid zonnevelden buiten de bebouwde kom	42

Samenvatting

Initiatieven voor het opwekken van zonne-energie zijn in opkomst. Ook in de gemeente Helmond zijn er initiatieven voor zonnevelden en zonnedaken op bedrijven en woningen. Zonnevelden zijn in rijen aangesloten panelen met fotovoltaïsche cellen (ook wel pv-panelen genoemd) voor het opwekken van elektriciteit, geplaatst op grond. Het kan ook gaan om zonnecollectoren voor het opwekken van warmte, maar deze techniek wordt op dit moment nog weinig in de vorm van zonnevelden toegepast. Maar biedt in Helmond in relatie tot het warmtenet wel kansen. Hierbij wegen echter ook de punten, inzake kosten, benodigde buffer en de combinatie met aanvullende bronnen mee. De gemeente Helmond is voorstander van duurzame ontwikkelingen, ook in de vorm van duurzame energie en wil graag sturing geven aan ontwikkelingen op dit gebied en deze faciliteren. En deels ook regie te willen voeren, door aan te geven de opgewekte energie in eigen gemeente of regio te willen zetten (middels participatie). Hiermee wil de gemeente voldoen aan de door haar opgestelde ambities en de kaders vanuit het klimaatakkoord. Dit document moet een praktisch handvat bieden voor initiatiefnemers die een zonneveld willen realiseren. Benodigde beleidsregels zullen aansluitend worden vastgesteld. Hiermee wil de gemeente voldoen aan de door haar opgestelde ambities. Het plaatsen van zonnepanelen op bedrijfsdaken en woningen wordt wel behandeld maar is over het algemeen vergunningsvrij. Daarnaast zijn de voorkeuren van de gemeente Helmond op het gebied van zonne-energie weergegeven.

Het beleid in het kort

Duidelijk is dat de klimaatopgave zo groot is dat **zon op daken én zon op velden** nodig zijn om de beoogde doelstellingen te behalen.

De **eerste** voorkeur heeft plaatsing van panelen op daken. Dit kost geen 'nieuwe' ruimte en valt daarmee onder zuinig ruimtegebruik. Vooral de gestapelde bouw en grote bedrijfsdaken worden nog te weinig benut. Een positieve ontwikkeling is het initiatief van de Stichting bedrijventerreinen om op de daken van de bedrijven op het BZOB zonnepanelen te plaatsen.

Als **tweede** voorkeur kiest de gemeente Helmond voor grondgebonden panelen op de eigen kavel. Dit mede om beter grip te kunnen houden op initiatieven voor de realisatie van zonnevelden. Vervolgens wordt gekeken naar grotere opstellingen op de grond binnen en aansluitend aan bestaand stedelijk gebied. Buiten bestaand stedelijk gebied worden vooral kansen gezien voor initiatieven waarbij meervoudig ruimtegebruik de voorkeur heeft. Vooral de provincie Noord-Brabant ziet dit in de beoordeling als voorwaarde. Denk daarbij aan de combinatie met waterberging en het benutten van de ruimte langs infrastructuur zoals wegen. Daarbij geldt nog de voorkeur van de gemeente Helmond om anders om te gaan met bijvoorbeeld gemeentelijke landbouwgronden. Hierin past onder voorwaarden ook de realisatie van een zonneveld of in de toekomst wellicht een windmolen.

Van belang is dat bij alle initiatieven rekening wordt gehouden met de omgeving en het bestaande landschap. Dit betekent dat bescherming van het landschap en landschappelijke inpassing van een zonnepark een voorwaarde is. (zie hoofdstuk 5/afweging). Maar ook dat in overleg met de omgeving altijd gewenst is voor het verkrijgen van draagvlak en gezamenlijk meedenken over de inpassing en inrichting, voordat een initiatief wordt ingediend. Daarbij geldt als voorwaarde dat de grootte van een zonneveld wordt afgestemd op de maat en de schaal van de omgeving en het totale gebied.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Energietransitie en klimaatverandering zijn belangrijke en actuele onderwerpen. Nederland moet in een versneld tempo overschakelen op het gebruik van duurzame en schone duurzame energie. Mede daarom heeft in 2009 de gemeenteraad de Klimaatvisie 'Helmond op weg naar klimaatneutraliteit' vastgesteld. De ambitie daarbij is duidelijk. Wij willen in 2035 als stad klimaatneutraal zijn. Een van de belangrijke mogelijkheden om aan deze, zeer moeilijke opgave, te voldoen is de toepassing van diverse vormen van duurzame energie. Bij deze vorm van energieopwekking moet u denken aan onder andere windenergie, biomassa en bodemenergie. Deze visie beperkt zich tot de toepassing van zonne-energie op gronden en op daken. Bij deze vorm van duurzame energie is de gemeente Helmond in het nabije verleden al behoorlijk actief geweest. Vooral in vorm van grootschalige opwek van elektra. Begin 2000 zijn bijvoorbeeld op de geluidswal in Brandevoort en op het dak van de basisschool de Vendelier al zonnepanelen geplaatst. De gemeente Helmond was daarbij een van de voorlopers voor wat betreft de toepassing van zonnepanelen. Vooral de toepassing ervan op de geluidswal in Brandevoort heeft veel internationale aandacht gekregen. Verder zijn er onder het motto 'practice what you preach' de afgelopen jaren en aantal gemeentelijke gebouwen voorzien van zonnepanelen. (1e fase stadskantoor en de Cacaofabriek).

Daarnaast zijn ook op bedrijfsgebouwen en op particuliere woningen, mede door de toepassing van de duurzaamheidslening van de gemeente Helmond, een groot aantal daken voorzien van zonnepanelen. Vooral de toepassing van zonnepanelen op particuliere woningen, zowel in de bestaande als nieuwbouw, is de afgelopen jaren sterk gestegen. Het uitgangspunt bij de toepassing van zonne-energie is dat dit in eerste instantie op daken wordt gerealiseerd. Om echter te kunnen voldoen aan het Nationale Energie Akkoord en de doelstelling van de gemeente Helmond is een uitbreiding hiervan in de vorm van andere locaties noodzakelijk. Het realiseren van zonnepanelen in de vorm van zonnevelden of zonneparken is er een van. Daarnaast kunnen er ook zonnepanelen op de grond geplaatst worden bij bijvoorbeeld woningen of bedrijven. Deze opstellingen zijn vaak kleiner en daardoor beperkter qua uitstraling dan een solitair veld dat niet is gekoppeld aan een woning of bedrijf.

Zonnedaken boven parkeerplaatsen zijn hiervan een voorbeeld. De mogelijke toepassingen van zonne-energie in de vorm van zonnevelden is ook voor de provincie aanleiding geweest om de planologische regelgeving hiervoor aan te passen. De provinciale Interim Omgevingsverordening geeft in artikel 3.41 aan dat er mogelijkheden zijn voor het realiseren van (zelfstandige) zonneparken en aan welke criteria voldaan moet worden. Een belangrijke voorwaarde om zonneparken toe te kunnen staan, is dat er een gemeentelijke visie is vastgesteld. In deze visie moet worden onderbouwd dat er behoefte is aan oplossingen in het kader van duurzame energie en wordt er vervolgens een afweging gemaakt van mogelijke locaties waar zonneparken kunnen worden toegestaan. Hierbij is de opwek van zonthermie zoals vermeld eveneens een optie, die echter nog niet grootschalig wordt toegepast. Tevens vraagt zonthermie om velden dicht bij de warmtevragers wat beperkingen met zich meebrengt.

1.2 Leeswijzer

In deze beleidsnotitie gaan we allereerst in op de achtergrond van zon op dak en zonneparken (hoofdstuk 2). Vervolgens geven we aan wat het huidige Rijks-, provinciaal, regionaal en gemeentelijk beleid zegt over zonneparken (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 gaan we in op de energiebehoefte en het onderzoek dat in dit kader in opdracht van de provincie Noord-Brabant door POSAD is uitgevoerd. Uit de provinciale Interim Omgevingsverordening blijkt dat er een gedegen afweging gemaakt moet worden van mogelijke locaties waar zonneparken worden toegestaan. Deze afweging kent een grote ruimtelijke component, die gezien moet worden tegen de achtergrond van duurzaamheid. De ruimtelijke afweging wordt gemaakt in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de maatschappelijke meerwaarde en hoofdstuk 7 geeft de conclusie en het vervolg.

2. Achtergrond

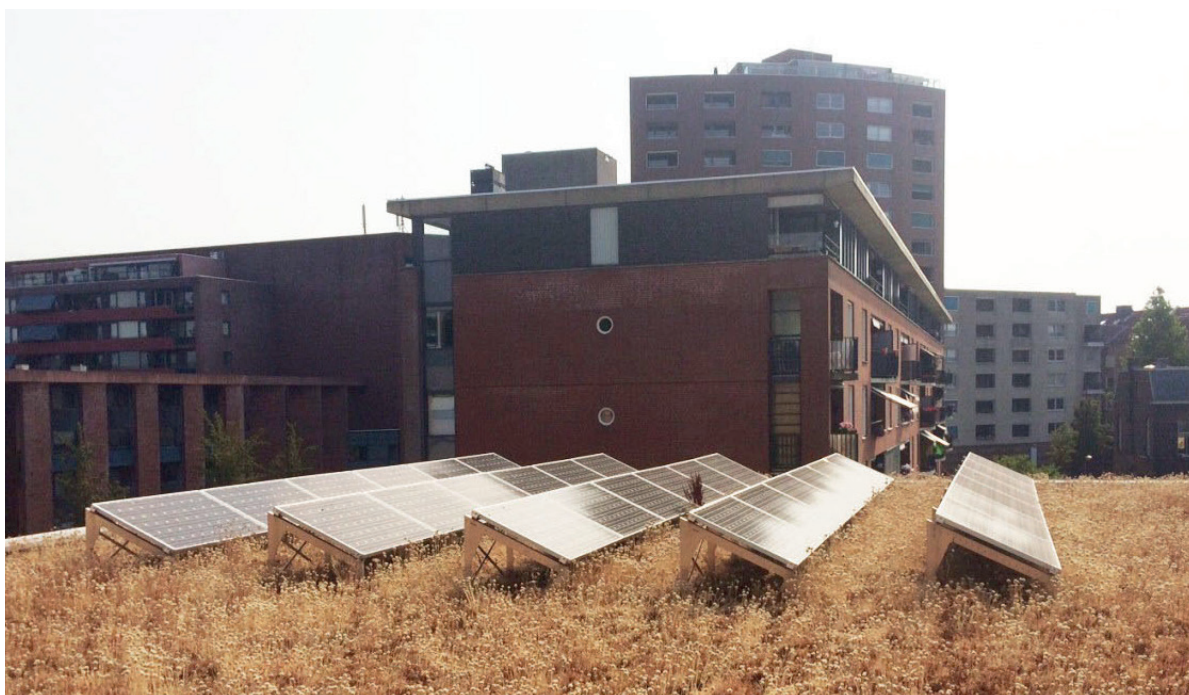
2.1 Inleiding

Zonne-energie wordt gezien als een kansrijke optie om bij te dragen aan een duurzamere (lokale) energievoorziening. Naast de realisatie van zonnepanelen op daken van woningen en bedrijven zullen er de komende jaren in Nederland en dus ook in Helmond initiatieven worden ontwikkeld voor de realisatie van zonnevelden/zonneparken.

De realisatie van duurzame energie projecten, zoals zonneparken, betekent dat voor veel burgers energie opwekking ook letterlijk zichtbaar wordt door veranderingen in het bestaande landschap.

2.1 Verschijningsvorm

Gedurende een lange periode is de ontwikkeling van de zonnepanelen doorgestaan, zodat ze op een gegeven moment genoeg rendement opleverden om interessant te zijn voor particulier gebruik. Sinds 2000 is het opwekken van energie met behulp van zonnepanelen steeds rendabeler geworden. Dit komt door dalende productiekosten van de zonnepanelen en de steeds stijgende energiekosten.

Zonnepanelen op het dak van de 1e fase stadskantoor.

Inmiddels zijn er verschillende mogelijkheden om zonnepanelen te plaatsen. De meest 'traditionele' vorm is op het dak van een woning, bijgebouw of stal. Het is daarbij zowel mogelijk om panelen op platte daken te plaatsen, als op schuine daken. De ontwikkelingen staan echter niet stil en de eerste zonnepanelen als gevelbekleding worden op dit moment al toegepast. Het plaatsen van zonnepanelen op daken wordt nog altijd gezien als de meest gangbare manier.

Zonnepanelen als indak oplossing op een woning in Brandevoort.

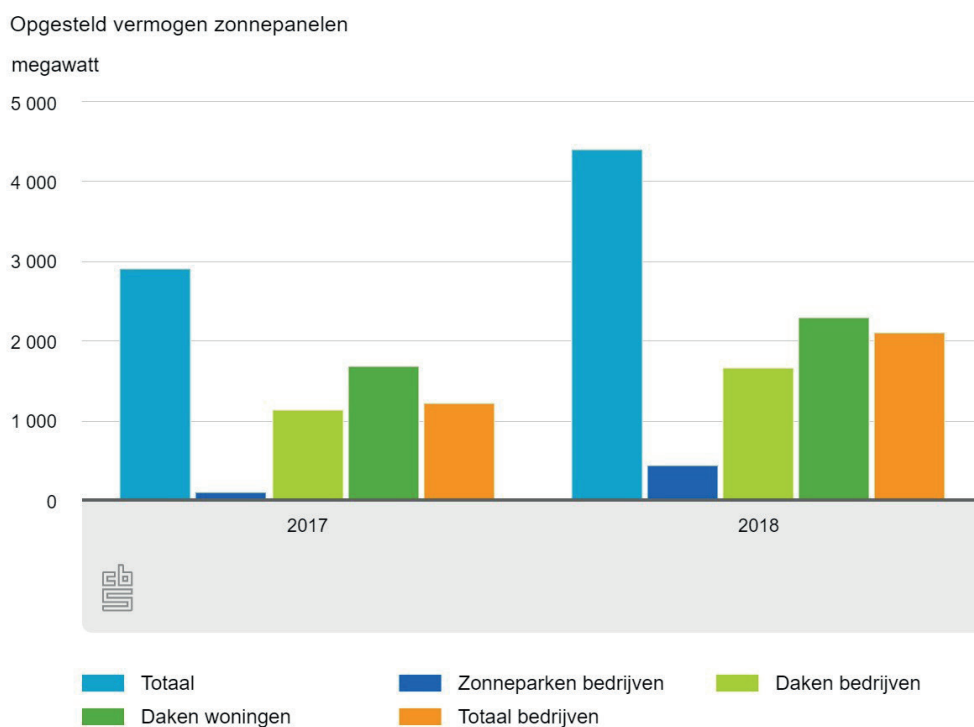
Omdat er klimaatdoelstellingen zijn en een energietransitie in gang is gezet, is er meer ruimte nodig dan er beschikbaar is op daken en aan gevels van gebouwen (waarbij zaken als reflectie aandachtspunt zijn). Inzake gevels hebben geïntegreerde oplossingen de voorkeur. Er wordt daarom gezocht naar andere manieren om zonne-energie op te wekken. Zonnepanelen die op de grond worden geplaatst (vaak in grotere aantallen en grotere oppervlakte) zijn dan een optie. In het buitenland is realiseren van zonneparken al een meer gangbare praktijk. Maar ook in Nederland zijn inmiddels een aantal zonneparken gerealiseerd zoals onlangs in de gemeente Deurne/de Vlaas.

Zonneveld de Vlaas in Deurne/oplevering november 2018.

2.2 Voordelen zonneparken

Het opgestelde vermogen aan zonnepanelen is de laatste jaren gestegen. Dit blijkt ook uit de onderstaande grafiek.

Cumulatief opgesteld vermogen

Klimaattechnisch gezien is er een groot voordeel van zonne-energie ten opzichte van het gebruik van fossiele brandstoffen; dat spreekt voor zich. Door het door ontwikkelen van de techniek wordt de behaalde opbrengst met zonnepanelen ook steeds groter. Alleen het plaatsen van zonnepanelen op daken is niet voldoende om de duurzaamheidsdoelstellingen te kunnen behalen. Zonneparken vormen een goede aanvulling.

Er is verhoudingsgewijs een groot rendement te behalen met een zonnepark. De beschikbare oppervlakte kan optimaal benut worden, doordat de panelen dicht bij elkaar kunnen worden geplaatst. Bij bijvoorbeeld windmolens is dat anders, omdat die op een bepaalde afstand van elkaar moeten worden geplaatst.

Op basis van de huidige technieken kan met een hectare zonnepanelen tussen de 0,6 tot 1,2 MW worden opgewekt. Gemiddeld wordt uitgegaan van 0,8 MW per hectare. De opbrengst is dus hoog te noemen. Daarbij komt dat de zonnepanelen steeds verder worden doorontwikkeld en het daardoor prijstechnisch gezien voordeliger wordt om panelen te plaatsen. Hier kan dezelfde tendens worden ontdekt als voor de zonnepanelen op daken.

Zonneparken kunnen goed worden ingepast in de omgeving. Juist doordat ze lager zijn dan bijvoorbeeld windmolens of vergistingsinstallaties, kan de invloed op het landschap worden verzacht. Hierdoor wordt de inbreuk die wordt gemaakt op het landschap verminderd. Het realiseren van een zonnepark biedt ook mogelijkheden om lokale ‘energiepartijen’ te betrekken bij ontwikkelingen.

2.3 Initiatief in Helmond voor zonnepanelen in veldopstelling

In de afgelopen periode (2017/2018) is er 1 concreet initiatief geweest voor de realisatie van zonnepanelen in veldopstelling. De bedoeling is dat door middel van het toepassen van de kruimelgevallenlijst uit de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (hierna: Wabo) medewerking verleend gaat worden aan dit initiatief. Dit betekent dat er een tijdelijke vergunning kan worden verleend voor een periode van **25 jaar**. Na 25 jaar wordt het gebied waarvoor vrijstelling is verleend weer teruggebracht in de oorspronkelijke staat.

Een andere planologische mogelijkheid om medewerking te verlenen, is er ten tijde van de beoordeling niet omdat er op dat moment nog geen gemeentelijke visie was ten aanzien van zonnepanelen in veldopstelling in het buitengebied. In het kader van de klimaatdoelstellingen en onze gemeentelijke ambities op het gebied van duurzaamheid, is door het college besloten om vooruitlopend op de visie aan dit initiatief medewerking te verlenen.

Geluidswal Brandevoort.

3. Huidig beleid

3.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt het ruimtelijk beleid met betrekking tot zonne-energie op de verschillende overheidsniveaus beschreven.

3.2 Rijksbeleid

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (2012) is het volgende opgenomen:

Het is primair de taak van provincies en gemeenten om voldoende ruimte te bieden voor duurzame energievoorziening (zoals zonne-energie en biomassa). Het ruimtelijk rijksbeleid voor (duurzame) energie beperkt zich daarom enkel tot grootschalige windenergie op land en op zee, gelet op de grote invloed op de omgeving en de omvang van deze opgave. Voor andere energiefuncties is geen nationaal ruimtelijk beleid nodig naast het faciliteren van ontwikkelingen door het aanpassen van wet- en regelgeving en het delen en ontwikkelen van kennis.

Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat het Rijk geen beleidsregels heeft voor de aanleg van zonnevelden. Wel kent het Rijk op dit moment verschillende stimuleringsmaatregelen die de realisatie van zonnevelden en zonnedaken aantrekkelijk maken. Deze zijn:

3.2.1 Zonneladder

In de afweging of medewerking aan een zonneproject verleend kan worden, kan gebruik worden gemaakt van een zogenaamde 'Zonneladder'. De zonneladder brengt een hiërarchie aan in de geschiktheid van locaties. Bij het bepalen van de gemeentelijke opgave op het gebied van zonne-energie wordt daarin uitgegaan van een prioritering waarbij daken de voorkeur genieten boven grondgebonden projecten. Hierbij geldt niet dat eerst de eerste trede van de ladder volledig moet zijn afgerond, voordat verder mag worden gegaan op de andere ladder. Een voorbeeld van invulling van de zonneladder wordt gegeven door de Natuur en Milieufederatie (ook terug te vinden in bijlage 4 inclusief toelichting). De zonneladder van de Natuur en Milieufederaties is opgedeeld in een viertal treden. Het principe hierbij is hoe hoger op de ladder, hoe beter.

*De Constructieve Zonneladder van de Natuur en Milieufederaties.**

*Binnen deze ladder vallen ook de opties als besproken in de dilemmadialoog waarbij infrastructurele ontwikkelingen en zon op water aan de orde zijn geweest. Hierbij wordt voor oplossingen op water de tijdelijkheid toegevoegd.

3.3 Provinciaal beleid

3.3.1 Gebiedsstrategie Duurzame Energieopgave

De impact van een duurzame energieopwekking, transport en opslag op de ruimte in Brabant is groot. Inzet van de Gebiedsstrategie Duurzame Energieopgave is om bestuur en politiek inzicht te geven in de impact van een duurzame energievoorziening op de ruimte en welke keuzeruimte er in Brabant is tussen de verschillende soorten duurzame energievoorziening. Hierbij zal niet alleen (de beschikbaarheid van) ruimte bepalend zijn en de huidige kwaliteit van die ruimte, maar ook wat een duurzame energievoorziening voor bijdrage kan leveren aan versterking en ontwikkeling van de sociale en economische kenmerken en potenties van een gebied.

Er is daarom in september 2016 een onderzoek verricht naar de ruimtelijke impact en de potentie van verschillende scenario's. Zonneparken zijn één van de mogelijke ontwikkelingen die worden benoemd. Er wordt in de Gebiedsstrategie omschreven hoe de panelen het best geplaatst kunnen worden om optimaal te kunnen functioneren.

3.3.2 Omgevingsvisie Noord-Brabant

Op 14 december 2018 hebben Provinciale Staten de Brabantse Omgevingsvisie vastgesteld. In de omgevingsvisie worden de volgende vier hoofdogaven onderscheiden:

1. werken aan de Brabantse energietransitie;
2. werken aan een klimaatproof Brabant;
3. werken aan de slimme netwerkstad;
4. werken aan een concurrerende, duurzame economie.

Het ruimtelijk beleid voor zonnevelden valt onder de hoofdpogave 'Werken aan de Brabantse energietransitie'. Hierbij hanteert de provincie een tweesporenbeleid. Dit is enerzijds het verminderen van het energieverbruik en anderzijds de verduurzaming van energie.

De provincie gaat hier het volgende voor doen:

- een heldere koers opstellen samen met de regio's;
- aansluiten bij de Nationale Energieagenda;
- de energieopgave in beginsel niet afwentelen op de omgeving (of andere provincies);
- de energieopgave verbinden met zoveel mogelijk andere maatschappelijke opgaven;
- uitgaan van meervoudig en zorgvuldig ruimtegebruik;
- onder voorwaarden energie opwekken in het Natuurnetwerk Brabant;
- rekening houden met de ondergrond.

Deze keuzes hebben hun doorwerking in de provinciale Interim omgevingsverordening.

3.3.3 Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant

In de Interim omgevingsverordening Noord Brabant zijn regels opgenomen waarvan de provincie het belangrijk vindt dat die door iedere gemeente worden toegepast bij ruimtelijke besluiten. Hieronder wordt ingegaan op de specifieke regels voor zonnevelden uit artikel 3.41.

De voorkeur van de provincie is de plaatsing van zonnepanelen op daken of op braakliggende gronden in of aansluitend op stedelijk gebied. De verwachting is dat dit onvoldoende blijkt om in de behoefte te voorzien. Daarom biedt de provincie ook de mogelijkheid om zonnevelden te ontwikkelen buiten bestaand stedelijk gebied. Hieraan zijn diverse eisen verbonden. Belangrijke voorwaarde is dat de noodzaak daartoe blijkt uit een visie en de mogelijkheden binnen bestaand stedelijk gebied en op daken onvoldoende blijken. De visie moet ingaan op aspecten als:

- Wat is de energiebehoefte op langere termijn?
- Hoe kan daarin worden voorzien (wind, zon, bodem, enz.)?
- Waar kan dat het beste gerealiseerd worden?
- Welke randvoorwaarden zijn er vanuit ruimtelijke kwaliteit/zorgvuldig ruimtegebruik?

In hoofdstuk 4 wordt uiteengezet hoe de energiebehoefte van de gemeente Helmond zich naar alle waarschijnlijkheid zal ontwikkelen en hoe de hierin kan worden voorzien door middel van opwekking van zonne-energie. De locatiekeuze en randvoorwaarden komen ter sprake in hoofdstuk 5 en 6.

Vanuit de provincie worden er op voorhand geen beperkingen gesteld aan de locatie waar zonnevelden ontwikkeld kunnen worden in het landelijk gebied of aan de omvang daarvan. Daar staat tegenover dat er in de voorwaarden een bepaling is opgenomen rondom maatschappelijke meerwaarde. Naarmate de inbreuk groter is, verwacht de provincie een

grotere inspanning op het gebied van een bijdrage aan maatschappelijke doelen. De maatschappelijke meerwaarde wordt bepaald door te kijken naar de mate van meervoudig ruimtegebruik, de maatregelen die getroffen worden om de impact op de omgeving te beperken en de bijdrage die wordt geleverd aan maatschappelijke doelen.

Een zonnepark mag alleen vergund worden door de toepassing van artikel 2.12, eerste lid, onderdeel a onder 2e of 3e van de Wabo. Door dit artikel uit de Wabo toe te passen, wordt een vergunning verleend om af te mogen wijken van het bestemmingsplan. De omgevingsvergunning kan verleend worden voor een periode van 25 jaar. De achterliggende gedachte is dat de ontwikkelingen steeds sneller gaan en er daarom steeds meer technische mogelijkheden komen voor het opwekken van zonne-energie, die voor iedereen bereikbaar zijn. De termijn komt ook overeen met de levensduur van de zonnepanelen, zodat er geen sprake is van kapitaalvernietiging voor de ontwikkelende partij.

Door het verlenen van een omgevingsvergunning voor het afwijken van het bestemmingsplan wijzigt de onderliggende bestemming niet. Het is de bedoeling dat de grond waar de panelen op staan (minimaal) in de oorspronkelijke staat worden teruggebracht, en waar mogelijk worden verbeterd. Er moet op voorhand worden afgesproken hoe de sanering van het zonnepark zeker is gesteld. Dit gebeurt door het sluiten van een overeenkomst tussen de gemeente en de ontwikkelaar.

Deze visie voorziet in het benodigde afwegingskader, waarin een antwoord wordt gegeven op de vraag of en zo ja op welke plek(ken) wij het realiseren van zonneparken aanvaardbaar vinden en onder welke voorwaarden.

3.3.4 Provinciale regeling stal eraf, zon erop

Veehouders die stoppen met hun bedrijfsvoering kunnen op het vrijkomende bouwblok zo De ruimte die vrijkomt bij de sloop van stallen en de overige ruimte binnen het bouwblok – 1 tot 1,5 hectare groot – is bruikbaar voor het plaatsen van zonnepanelen. Zo genereert de ondernemer inkomsten en wordt tegelijkertijd leegstand en verloedering van stallen voorkomen. Bovendien dragen zonnepanelen bij aan het opwekken van meer schone en duurzame energie.

Om de stoppende veehouder zo veel mogelijk te ontzorgen, werkt de provincie samen met de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM) en Mijn Zonneveld. Stoppende veehouders kunnen een quick-scan aanvragen voor het plaatsen van zonnepanelen op hun bouwblok

3.3.5 Groen Ontwikkelfonds Brabant

Sinds het najaar van 2017 onderzoekt het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) of de ontwikkeling van nieuwe natuur en het opwekken van duurzame energie elkaar kunnen versterken. Het Groen Ontwikkelfonds Brabant heeft uitgezocht welke mogelijkheden er op conceptueel- en ontwerpniveau zijn voor het (tijdelijk) verbinden van natuurontwikkeling en duurzame energie. Hierbij heeft men zich in eerste instantie gericht op het opwekken van zonne-energie.

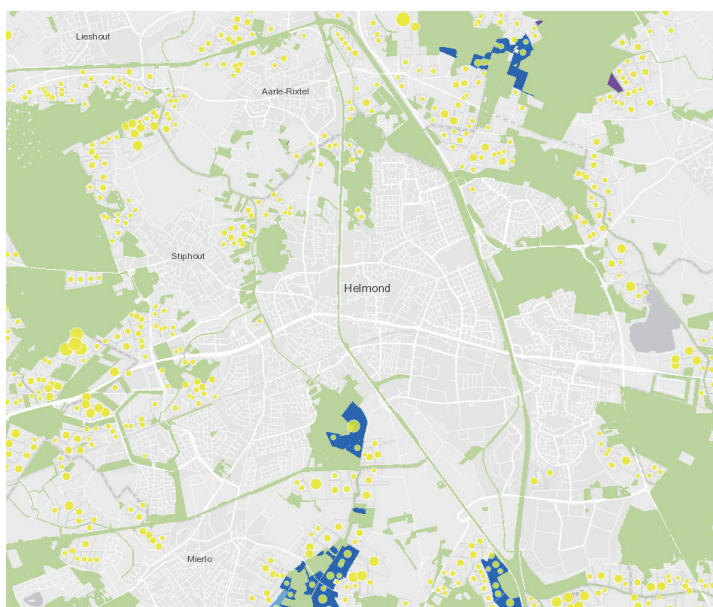
Brabant heeft de ambitie om vanaf 2050 alleen nog op een schone en duurzame manier energie op te wekken. Gelijktijdig hoopt Brabant in 2050 de uitstoot van CO₂ met zeker 80 tot mogelijk 95 procent te hebben teruggebracht. Om die doelen te realiseren zijn twee acties nodig:

- vermindering van het energieverbruik.
- verduurzaming van energie.

Twee serieuze uitdagingen voor alle betrokken partijen in de provincie. Te zien is dat in toenemende mate het Brabantse landschap wordt benut voor opwekking, opslag en transport van hernieuwbare energie. Het Groen Ontwikkelfonds haakt daar op aan met haar idee van het combineren van ontwikkelen van nieuwe natuur en het tijdelijk opwekken van duurzame energie op gronden die voor natuur ontwikkeld gaan worden. De energietransitie gaat een enorme impact hebben op het Brabantse landschap. Er is dus veel aandacht nodig voor een goede landschappelijke inpassing van deze tijdelijke functiecombinatie.

Hoe kan zo'n combinatie er uit zien? Onder de zonnepanelen, die duurzame energie produceren, kan zich natuur ontwikkelen. Afhankelijk van de omstandigheden bijvoorbeeld een bloemrijk grasland. Dit grasland kan zo beheerd worden dat bloemen en kruiden alle kansen krijgen zich te ontwikkelen, bijvoorbeeld door pas na de zaadzetting te maaien. Dit grasland zorgt voor opslag van koolstof in de bodem, zorgt voor een groter waterbergend vermogen in natte en in droge omstandigheden (Klimaatadaptatie).

De tijdelijkheid van het concept betekent dat er gedurende 15 jaar zonnepanelen staan en onder de panelen natuur wordt ontwikkeld. Na deze 15 jaar worden de zonnepanelen verwijderd en blijft er natuur over. De percelen die in of tegen het Natuurnetwerk Brabant liggen en nog niet als 'natuur' zijn bestempeld kunnen worden ingericht met zonnepanelen en landschapselementen. Omdat het Groen Ontwikkelfonds Brabant de opdracht heeft om de ontwikkeling van natuur op deze locaties te stimuleren kan het fonds een gedeelte van de grondwaardedaling voor haar rekening nemen en is er ruimte om ongeveer 30% van het perceel in te zetten voor natuur/landschapselementen of om de panelen verder uit elkaar te zetten. De zonnepanelen blijven vervolgens 15 jaar staan. In deze periode kan zich tussen de panelen bijvoorbeeld bloemrijk grasland ontwikkelen. Na 15 jaar worden de panelen verwijderd en blijft er natuur over. De opbrengsten van de zonnepanelen hebben gedurende 15 jaar als cofinanciering gediend voor de ontwikkeling en bekostiging van de natuur. In Helmond is er een gebied dat hiervoor in aanmerking komt, de gedeeltes van de nog niet gerealiseerde NNB in het Goor.

Natuurnetwerk Brabant.

3.4 Regionaal beleid

In de Integrale Strategie Ruimte (ISR, 2017) die door de 21 MRE-gemeenten is vastgesteld, zijn gezamenlijke ambities vastgelegd voor de toekomst van deze regio. Hoewel het geen juridische status heeft, vormt het wel een belangrijk inspiratiekader voor de MRE. Het zal nog verder geconcretiseerd worden in een uitvoeringsprogramma.

In de ISR is Duurzame Energie een belangrijk thema. Onder dit thema zijn de volgende (relevante) passages opgenomen:

Een windturbine, biogasinstallatie of zonnenveld kost ruimte, maar die ruimte is vaak groter dan alleen de molen, de zonnepanelen of de biogastank zelf. Er is ruimte nodig omwille van veiligheid, geluid en schaduw. Dit zorgt ervoor dat we niet overal energie kunnen opwekken, hoewel we wel vaak combinaties van ruimtegebruik en energie kunnen maken. Andersom geldt ook dat bouwplannen, nieuwe wegen en andere ontwikkelingen, energieopwekking kunnen beperken. Door duurzame energievoorziening integraal mee te nemen, kunnen we deze wisselwerking onderzoeken en samen toewerken naar een regio waar het prettig én duurzaam wonen, werken en recreëren is.

We gaan op zoek naar ruimtelijke randvoorwaarden en kansrijke gebieden voor het accommoderen van nieuwe energievoorzieningen, zoals zonnepanelen, windmolens, geothermie en een nieuw warmtenet. We zien energiewinning als een (economische) sector van belang. Bij deze opgaven trekken we op met het Rijk, de Provincie en omliggende regio's. Kennis moet gedeeld worden en onze hightechregio vormt een goede proeftuin voor toepassing en doorontwikkeling.

Helmond wordt ook onder dit thema ook nog specifiek genoemd:

- Brainport Smart Village Helmond: De wijk van overmorgen.
- Het 'Helmonds Energieconvenant', waarbij de Stichting Bedrijventerreinen Helmond nauw betrokken is.

Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat het regionaal ruimtelijk beleid geen juridisch (toetsings-)kader vormt, maar juist een aanjaag-/inspiratiefunctie heeft.

3.5 Regionale Energie Strategie (RES)

Vanuit de Metropool Regio Eindhoven (MRE) is de gemeente Helmond samen met partners in de omgeving bezig om een Regionale Energie Strategie (RES) op te stellen. De RES is een instrument om gezamenlijk te komen tot keuzes voor de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag en infrastructuur. Het is een regionaal samenwerkingsverband voor de ruimtelijke inpassing van de energietransitie.

Een onderdeel van de RES wordt dan ook een afwegingskader voor duurzame opwekking waarbij het leidend principe is:

De energietransitie is een grote maatschappelijke investering met enorme impact op de levens van onze burgers en op onze leefomgeving. De opbrengsten, in duurzame energie en/of geld, van investeringen dienen zoveel mogelijk ten goede te komen aan de gemeenten en haar inwoners en bedrijven. Tevens wordt ingezet op natuur compensatie na het vervallen van de vergunning.

Communicatie en participatie zijn essentieel om te komen tot acceptatie van de energietransitie, het vergroten van de kwaliteit van de RES, het verbreden van het maatschappelijk draagvlak en het vergroten het eigenaarschap van de RES. We starten niet met een technische doelstelling maar met een sociale randvoorwaarde. De energietransitie moet uitlegbaar, betaalbaar en haalbaar zijn voor alle inwoners: iedereen moet mee kunnen doen. We willen de samenleving mobiliseren om de energietransitie te realiseren.

- a. Om de energietransitie begrijpelijk te krijgen, vormt communicatie een belangrijke schakel in het gehele proces. Duidelijkheid verschaffen aan inwoners en bedrijven door een transparante en partij onafhankelijke communicatie is belangrijk.**

Inwoners en verenigingen kunnen worden verdeeld in globaal 3 groepen, namelijk een groep koplopers, een groep die op zoek is naar de juiste informatie en een groep die de noodzaak niet ziet of wil zien van de energietransitie. Wij moeten ons focussen op de tweede groep om hen over de streep te trekken zodat zij aan (in fases en gefaciliteerd door de overheid) de gang gaan met de transitie van hun woning of bedrijf. Hierbij is het niet belangrijk vanuit welke gedachte zij dat doen (het redden van het klimaat of financieel gewin of meegaan in de trend (wat de buurman heeft, wil ik ook)). In de meeste gevallen gaan inwoners en bedrijven aan de gang met de transitie vanwege financiële redenen (verlagen van kosten op korte en lange termijn). De insteek van de communicatie moet om deze reden zijn gericht op het verschaffen van duidelijkheid over:

- inzicht wat wel en niet kan bij een woning of in een bedrijf (bij veel inwoners en bedrijven is niet inzichtelijk wat de mogelijkheden zijn);
- de financiële voordelen die zijn te behalen of te verkrijgen (verlaging van de energiebesparing, wijzen op subsidieregelingen, etc.),
- fasering van te nemen maatregelen waardoor kosten niet allemaal tegelijk komen.

-
- b. Voor zover de warmtetransitie op individueel niveau ligt is ontzorgen noodzakelijk, onder meer door het digitaal inzichtelijk maken van de individuele en collectieve keuzemogelijkheden.

Deze transitie moet begrijpelijk en beïnvloedbaar zijn voor inwoners, ook met een kleinere portemonnee: isoleren en zon-PV of kleinschalige warmte-oplossingen, weten wat te doen bij het vervangen van een gasgestookte CV-ketel. We zullen moeten ontzorgen in de breedste zin van het woord: Brabanders een concreet handelingsperspectief bieden of dit zelfs laten doen zodat ze er alleen maar ja tegen hoeven te zeggen. We zullen moeten zorgen dat Brabanders begrijpen dat ze de energietransitie ook (gefaseerd) kunnen meemaken zonder extra lasten en er zelfs beter van kunnen worden en in beweging komen.

- c. Lokaal eigenaarschap bij grootschalige energieprojecten.

Wij zorgen voor lokale participatie bij energieprojecten^[1], waarmee we eigenaarschap van projecten bedoelen, inclusief het ontwikkelproces. In de Metropoolregio Eindhoven hanteren we het volgende uitgangspunt bij lokale energieprojecten:

Minimaal 50% participatie: borging ervan middels een plan van aanpak bij de initiatieffase. Bij ontheffing of vergunningverlening dient minimaal 50 % participatie te worden aangetoond.

Dit is mogelijk door het opstellen van een hard beleidskader door gemeenten (planologische medewerking alleen onder voorwaarden), en via een actieve rol van de omgeving in coöperaties van burgers en agrariërs. Eigenaarschap is geen doel maar een middel.

Voor het ontwikkelen van het benodigde model hiervoor (of modellen) werken we samen met de Brabantse regio's en de provincie en bouwen we voort op de voorbeelden die landelijk worden ontwikkeld in de 'Participatiecoalitie', waarin energievoöperaties, de natuur- en milieufederaties en de energieloketten samen werken.

Vaststelling RES

Het is nog niet bekend wanneer de RES wordt vastgesteld, de huidige opgave is 1 juni 2021.

Wil de gemeente Helmond echter nu een visie vaststellen voor de opwek van zonne-energie dan is het wachten op een regionaal kader niet zinvol maar dient er vooruitlopende daarop beleid op dit onderwerp te worden ontwikkeld.

De vaststelling van de RES kan leiden tot andere inzichten of behoeften die consequenties hebben voor deze beleidsvisie. Dit betekent dat deze beleidsvisie kan worden aangepast naar aanleiding van de vaststelling van de RES.

[1] Participatie is een containerbegrip. Naast lokale participatie bij energieprojecten onderscheiden we twee andere vormen van participatie in het proces van de RES:

- a. Volksvertegenwoordiging: het tijdig in de juiste positie brengen van gemeenteraden, Provinciale Staten en de AB's van de Waterschappen.
- b. Maatschappelijke participatie: betrokkenheid van maatschappelijke organisaties bij het ontwikkelen van de RES. Denk aan netbeheerder, milieuorganisaties, VNO-NCW/bedrijfsleven, ZLTO, woningcorporaties, energievoöperaties, groenpartijen, onderwijs, burgerinitiatieven etc.

3.6 Gemeentelijk beleid

3.6.1 Structuurvisie

In de Structuurvisie Helmond 2030 (2014) is Duurzaamheid als beleidsthema opgenomen. Daarbij geldt de volgende beleidslijn:

Duurzaamheid als vanzelfsprekende voorwaarde hanteren bij de gewenste ruimtelijke ontwikkeling, met het doel te komen tot een gezonde, veilige en leefbare stad.

Hoewel deze beleidslijn niet verder wordt uitgewerkt, mag geconcludeerd worden dat de aanleg van zonnenvelden bijdraagt aan een duurzame, ruimtelijke ontwikkeling en in die zin beleidsmatig wordt ondersteund door deze structuurvisie.

Punt van aandacht zijn wel de geldende bestemmingsplannen, waar in eerste instantie aan getoetst zal moeten worden. Mocht de aanleg van een zonnenveld niet passen binnen een bestemmingsplan, dat biedt het voornoemde beleid van de verschillende overheidsniveaus in algemene zin voldoende aanknopingspunten voor een herziening van het bestemmingsplan.

4. Onderbouwing energiebehoefte

4.1 Inleiding

In hoofdstuk 3 hebben wij een overzicht gegeven van het bestaande beleid. Ook hebben we aangegeven welke gemeentelijke doelstelling wij hanteren. Daaruit blijkt dat de gemeente Helmond duurzaamheid en energietransitie als speerpunten van beleid heeft geformuleerd en dit ook actief wil stimuleren door middel van beleid en regelingen.

Uit de provinciale Interim Omgevingsverordening blijkt dat in de visie een onderbouwing moet worden gegeven ten aanzien van de energiebehoefte waaruit blijkt dat het realiseren van zonnevelden noodzakelijk is om te voorzien in de behoefte. In dit hoofdstuk geven wij deze onderbouwing.

4.2 Energiebehoefte

Het totale energieverbruik in Helmond in 2016 was 6.967 TJ [2]. In opdracht van de provincie Noord-Brabant heeft POSAD een studie gedaan naar het energieverbruik in 2050 en de daarmee samenhangende behoefte aan duurzame bronnen. In juni 2017 is het rapport 'Energie en Ruimte Zuid-Oost Brabant' verschenen, met uitsplitsingen naar de individuele gemeenten, waaronder Helmond. POSAD heeft in beeld gebracht hoe het energieverbruik zich autonoom zou ontwikkelen naar 2050. (zie bijlage)

Het verwachte energieverbruik in 2050 zal, met toepassing van maatregelen om energie te besparen, in 2050 6.162 TJ zijn.

Helmond	Elektra	Warmte	Brandstof	Overig
Gebouwde omgeving	654 TJ	1605 TJ		
Industrie	1022 TJ	1220 TJ		
Landbouw	32 TJ	323 TJ		
Mobiliteit	466 TJ		385 TJ	
Totaal	2174	3148 TJ	385 TJ	256 TJ

Tabel 1 Ingeschat energieverbruik in 2050 na besparen (Posad, juni 2017)

4.3 Invulling energiebehoefte

In de POSAD studie is een minimaal en een maximaal scenario uitgewerkt. Het minimale scenario gaat uit van alleen het plaatsten van zonnepanelen op alle effectief beschikbare daken. In het maximale scenario worden naast alle daken, ook vuilstortlocaties benut voor zon. In het maximale scenario wordt ook windturbines meegenomen. Naast zon en wind wordt in het maximale scenario ook biomassa ingezet.

Wanneer het minimale scenario wordt ingevuld, wordt er een dakoppervlak van 574 hectare voorzien van zonnepanelen. Hierdoor wordt 261 TJ elektriciteit opgewekt. Wanneer het maximale scenario wordt ingevuld, wordt er een oppervlakte van 1.105 hectare ingevuld met zonnepanelen. Dit betekent dat er naast 574 hectare dakoppervlak ook nog 531 hectare wordt ingevuld door zonnevelden. In totaal wordt in het maximale scenario 2.174 TJ opgewekt.

[2] Terajoule is een eenheid voor energie, 1 TJ = 1.000 GJ = 1.000.000 MJ = 1.000.000.000 kJ = 1.000.000.000.000 J
Dit aantal wijkt marginaal af van de aantallen in de klimaatmonitor van 2017 worden gehanteerd.
1 TJ komt overeen met het jaarlijks elektriciteitsverbruik van 90 huishoudens (uitgaande van 3.000 kWh gemiddeld jaarlijks verbruik)

De conclusie die uit het voorgaande kan worden getrokken is dat er een toegenomen energiebehoefte is in de toekomst. Alleen het plaatsen van zonnepanelen op de beschikbare daken is echter niet voldoende om in de toegenomen energiebehoefte te voorzien. Er zal dan ook gezocht moeten worden naar andere mogelijkheden om op een duurzame manier energie op te wekken. Zonnevelden zijn hiervoor een uitstekende aanvulling. Het is echter niet aannemelijk dat de gehele energiebehoefte wordt opgewekt door middel van zonnevelden. Er zal altijd naar een combinatie van de verschillende mogelijkheden om duurzame energie op te wekken, zoals zon-biomassa-geothermie-wind, moeten worden gezocht.

4.4 Afweging

Wij staan als gemeente Helmond in de startblokken om verdere verduurzaming van de opwekking van energie mogelijk te maken. In eerste instantie is het uitgangspunt om binnen bestaande bouwblokken de zonnepanelen op daken te plaatsen. Daarbij is het uitdrukkelijk niet de bedoeling om leegstaande gebouwen te laten staan, met het doel om zonnepanelen op het dak te kunnen leggen. Uit de uitgevoerde studies blijkt echter dat alleen het plaatsen van zonnepanelen op daken niet voldoende is om aan de toenemende energiebehoefte te voorzien. Het realiseren van grondgebonden zonneparken is één van de mogelijkheden om nader invulling te geven in de toegenomen energiebehoefte en het op een duurzame manier voorzien in een oplossing. Zonneparken hebben echter invloed op de beleving van het landschap. Ondanks dit belangrijke neveneffect, vindt de gemeente Helmond het aanvaardbaar om op een deel van de beschikbare gronden het ontwikkelen van zonneparken toe te staan.

De overwegingen om het ontwikkelen van zonneparken toe te staan zijn:

- er is een urgentie om versneld de achterstand in de energietransitie ten opzichte van andere Europese landen in te halen;
- er is een concrete en aantoonbare behoefte aan het opwekken van duurzame energie met behulp van de zon;
- zonne-energie is een onmisbare schakel in de energietransitie naast wind, biomassa, waterkracht en aardwarmte;
- de gemeente Helmond neemt verantwoordelijkheid in het behalen van de klimaatdoelstellingen die op nationaal niveau zijn afgesproken en daarnaast in het behalen van de eigen ambitie om in 2035 klimaatneutraal te zijn; er is een relatief gering ruimtebeslag nodig in verhouding tot de oppervlakte van de gemeente om toch substantiële stappen te kunnen zetten;
- de impact van een zonnepark op de omgeving is geringer dan bij een windpark, omdat de stellages een stuk lager zijn en er met een goede locatiekeuze en inpassing de invloed op de omgeving nog meer beperkt kan worden;
- het opwekken van duurzame energie draagt bij aan het duurzame imago van de gemeente Helmond;
- een zonnepark heeft een omkeerbaar en flexibel karakter, doordat de grond na 25 jaar weer moet worden teruggebracht in (minimaal) de oorspronkelijke staat, maar waar mogelijk met verbeteringen.

De **landschappelijke inpassing** van zonneparken is een heel belangrijk aandachtspunt. Er moet daarom gezocht worden naar een balans in de welbekende 'driehoek' People-Planet-Profit. Het spreekt voor zich dat het vanuit economisch oogpunt wenselijk is om zoveel mogelijk zonnepanelen te plaatsen, omdat daarmee een zo hoog mogelijk rendement wordt gegenereerd ('profit'). Dit draagt echter niet bij aan de ruimtelijke kwaliteit (planet), de uitstraling en de belevingswaarde van het buitengebied voor inwoners en recreanten (people).

De uitstraling van de zonneparken moet voor bewoners en gebruikers van het buitengebied op een zodanige manier worden vormgegeven dat er nog steeds sprake is van een aantrekkelijk gebied, waar mensen plezierig kunnen leven, hun bedrijf uitvoeren en recreëren. Dit geldt uiteraard ook voor de flora en fauna die hun natuurlijke leefomgeving hebben in het buitengebied. Mogelijk zijn er effecten op de flora en fauna, maar deze moeten zoveel mogelijk worden beperkt en er moet naar kansen worden gezocht om de vormgeving van een zonnepark op een zodanige manier te doen dat er profijt ontstaat voor planten- en diersoorten.

Dit brengt ons bij het volgende punt. Er moet sprake zijn van **meervoudig ruimtegebruik**. Dat is voor de provincie ook een belangrijk speerpunt. Er zijn verschillende mogelijkheden denkbaar om dit vorm te geven. Waar mogelijk kunnen duurzaamheidsdoelstellingen worden gecombineerd met het oplossen van bijvoorbeeld waterproblematiek. Het zou bijvoorbeeld een optie kunnen zijn om drijvende zonnepanelen mogelijk te maken op het terrein waar de panelen (op stellingen) staan te gebruiken als waterbergingsgebied. Dit moet natuurlijk technisch gezien wel tot de mogelijkheden behoren. Ook kan gedacht worden aan het laten grazen van schapen onder de zonnepanelen, het creëren van natuur of recreatieve routes.

Voor zonneparken die groter zijn dan 5.000 m² moet een bijdrage worden geleverd aan **maatschappelijke doelen**. Dit is ook een eis die de provinciale Interim Omgevingsverordening stelt. Hierbij kan gedacht worden aan het betrekken van een lokale energievoorzieningsorganisatie, die de inkomsten van een zonnepark aanwendt ten behoeve van haar leden die in Helmond wonen. Of herinvesteren in de natuur.

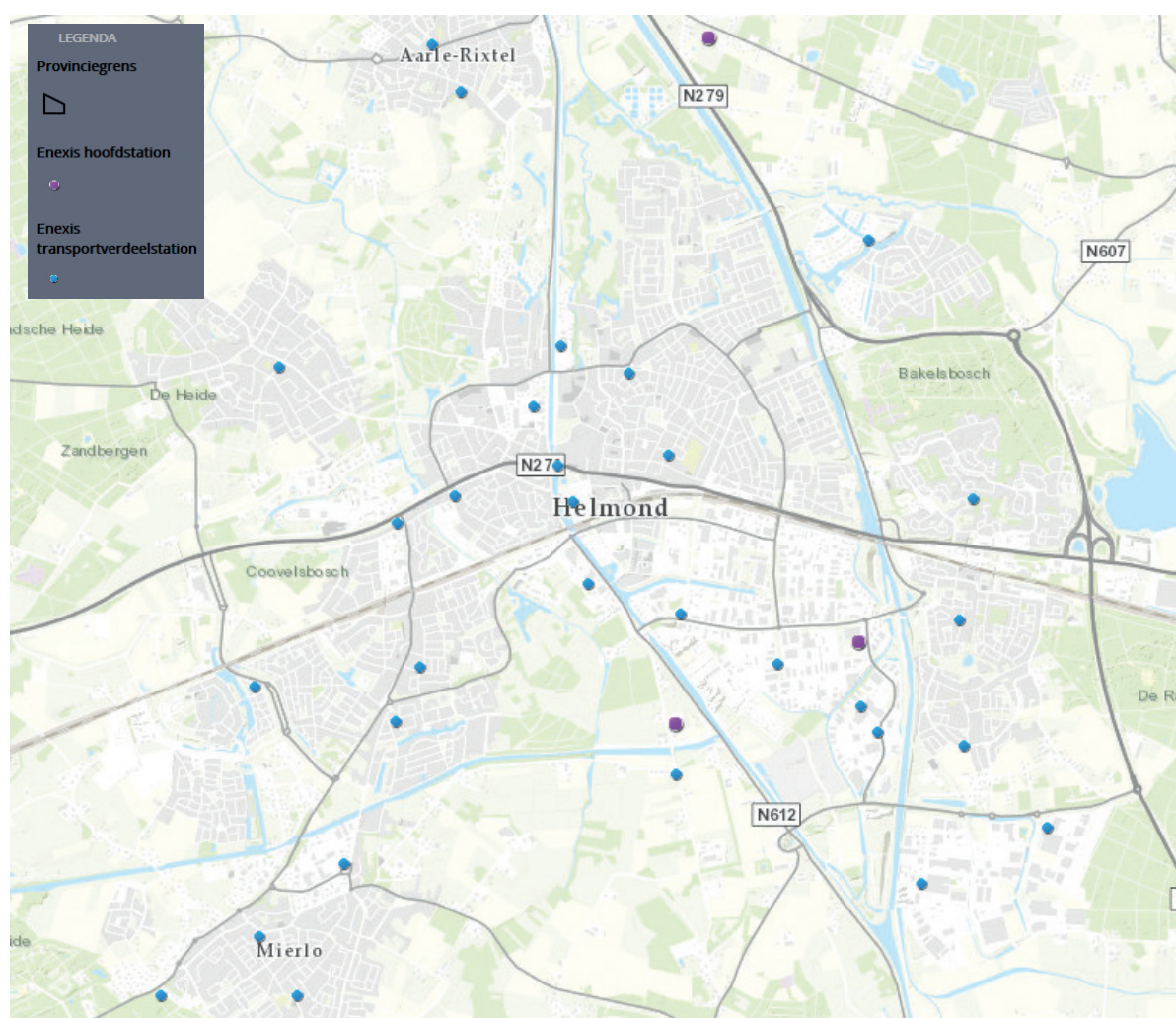
Voor de realisering van zonneparken is van belang de **aansluiting op het elektriciteitsnetwerk**. De initiatiefnemer/ontwikkelaar betaalt de kosten voor deze aansluiting die worden bepaald door de grootte van de benodigde aansluiting en de afstand tot het aansluitpunt.

Vanuit technisch oogpunt zijn er op dit moment 3 aspecten die bepalen of een locatie geschikt is voor een zonnepark:

1. de nabijheid van nationale energie-infrastructuur; of
2. de aanwezigheid van grote afnemers; of
3. locaties die reeds voorzien zijn van een voldoende zware aansluiting.

Binnen de RES zal bekeken worden waar de ontwikkeling van zonnevelden zou moeten plaatsvinden en dat daarbij ENEXIS een wezenlijke opgave krijgt. Dus in de toekomst zal het voornoemde afwegingskader kunnen wijzigen echter voor dit moment is dit de leidraad

De benaderingswijze vanuit het oogpunt van de techniek wordt gekozen als eerste startpunt. De ligging van een zonnepark nabij energie-infrastructuur, grote afnemers en/of reeds aanwezige zware aansluitingen heeft grote invloed op de kosten. Voor een aansluiting op 1km afstand tot aan het hoofdstation betaalt een initiatiefnemer/ ontwikkelaar ca. € 500.000. Dat betekent dat de afstand tot een aansluitmogelijkheid mede bepalend is voor hoe haalbaar een business case is. Hoe dichterbij aansluitmogelijkheden hoe gunstiger een locatie. Het is van belang dat een initiatiefnemer/ ontwikkelaar vroegtijdig met de netwerkbeheerder afstemming heeft over de aansluiting.

Figuur 1: Aansluitmogelijkheden op netwerk Enexis. Hoofdstations en verdeelstations.

5. Afweging van locaties

5.1 Inleiding

De provinciale Omgevingsverordening biedt mogelijkheden voor het realiseren van zonnepanelen op daken en mogelijkheden voor grondgebonden zonnedaken in stedelijk gebied, in zoekgebieden verstedelijking en op bestaande locaties in het landelijk gebied, zoals rioolzuiveringsinstallaties, vuilstortplaatsen maar ook op vrijkomende agrarische locaties.

Het eerste uitgangspunt dat we hebben geformuleerd, is dat in eerste instantie de zonnepanelen binnen bestaande bouwblokken op daken worden gerealiseerd. Leegstaande gebouwen of gebouwen die niet conform bestemming zijn gebouwd of worden gebruikt, mogen niet worden benut voor het plaatsen van zonnepanelen op de daken. Dit geldt niet indien er concreet zicht bestaat op legalisatie. Voor zonnepanelen op daken is het niet nodig om een afweging te maken voor concrete locaties.

Het is echter vanwege de impact wel van belang om te bepalen waar we zonneparken willen toestaan. Er worden vanuit de Omgevingsverordening geen beperkingen gesteld aan de locatie waar zonneparken ontwikkeld kunnen worden of aan de omvang hiervan. Er moet echter wel een aantoonbare behoefte zijn en er moeten maatregelen worden getroffen die de impact van een zonnepark op de omgeving beperken. In het vorige hoofdstuk hebben we de behoefte aangetoond en in dit hoofdstuk wordt gefocust op de afweging van mogelijke locaties.

5.2 Ruimtelijke afwegingskader zonneparken

5.2.1 Inleiding

Een zonnepark heeft ruimtelijke effecten op de omgeving. Vragen die hierbij beantwoord moeten worden zijn of een zonnepark ruimtelijk gezien binnen een bepaald landschap past en op welke manier het kan worden ingepast in de omgeving. Een zonnepark heeft invloed op de omgeving. Er worden immers stellingen geplaatst waar de zonnepanelen bovenop staan. De zichtbaarheid van het zonnepark bepaalt de mate van beïnvloeding. Landschappelijke inpassing is een belangrijk instrument om de invloed van een zonnepark op de omgeving te verzachten en zoveel mogelijk te beperken. De inpassing kan ook benut worden om het karakter van het landschap juist te versterken. Daarnaast zal in het ene landschapstype de beïnvloeding door een zonnepark groter zijn dan in een ander landschapstype.

5.2.2 Ruimtelijke criteria locatie zonneparken

De realisering van nieuwe zonneparken is niet overal ruimtelijk goed inpasbaar en/of wenselijk. Op een aantal locaties is kwaliteit aanwezig die moet worden beschermd, dan wel zijn er andere belangen die prioritair zijn en zich niet verdragen met zonneparken. Op basis van bestaande inventarisaties van waarden/kwaliteiten en relevante belangen, zijn deze hieronder schematisch weergegeven. Hieraan is gekoppeld de afweging of en in hoeverre in deze gebieden zonneparken wenselijk zijn.

In onderstaand schema is dit weergegeven. Per deelgebied wordt dit hierna toegelicht.

Deelgebied	Ja, mits	Nee	Toelichting
Zoekgebied stedelijke ontwikkeling	X		Algemene afwegingscriteria
Natuur Netwerk Brabant: - NNB bestaand - GOB gronden Zie kaart Natuur	X	X	Kwetsbaar gebied Specifieke criteria
Cultuurhistorie: - Cultuurhistorisch landschap Zie kaart Cultuurhistorie		X	Kwetsbaar gebied
Overig gebied	X		Algemene afwegingscriteria
Gemeentelijk beleid*		X	Een aantal specifieke gebieden waar op basis van recente gemeentelijke beleidsinspanningen de aanleg niet gewenst is.

*hierbij gaat het concreet om de volgende gebieden:

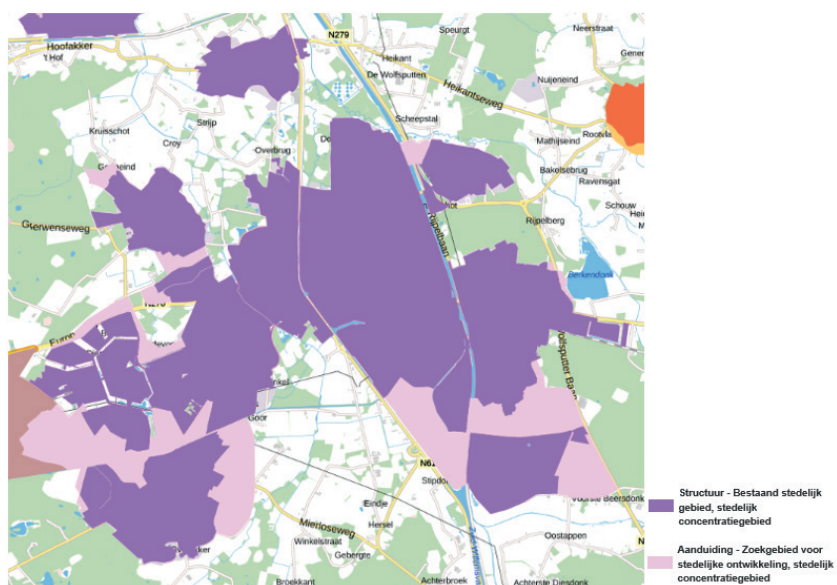
- Bundertjes en Varenschut Zuid waarvoor recent een gebiedsvisie is opgesteld t.b.v. natuurontwikkeling
- BZOB bosje dat in het Coalitieakkoord benoemd is als te behouden bosgebied
- randzones rond de recreatieve gebieden (Warande en Berkendonk)
- diverse kleine snipperlocaties t.b.v. van een logische gebiedsbegrenzing.

Zoekgebied stedelijke ontwikkeling

De aanduiding 'zoekgebied stedelijke ontwikkeling' uit de provinciale Omgevingsverordening, geeft aan dat het transformeren van buitengebied naar stedelijk gebied (wonen, werken, voorzieningen, stedelijk groen) afweegbaar is als dat nodig is om in de stedelijke ruimtebehoefte te voorzien.

De zoekgebieden voor stedelijke ontwikkeling zijn gebieden waar, gelet op de ruimtelijke kwaliteiten, verantwoorde uitbreidingsmogelijkheden liggen.

Ze sluiten direct aan op het bestaand stedelijk gebied. De uitbreidingsgebieden zijn dus gebieden waar in de toekomst woningen of andere voorzieningen gebouwd kunnen worden. Ze worden ook wel zoekgebieden voor stedelijke ontwikkeling genoemd. Omdat een zonnepark een tijdelijk karakter heeft worden deze gebieden meegenomen, als mogelijke locaties voor zonneparken. Hierop worden uitgezonderd het BZOB bosje en Varenschut Zuid, als specifiek gemeentelijk beleid.

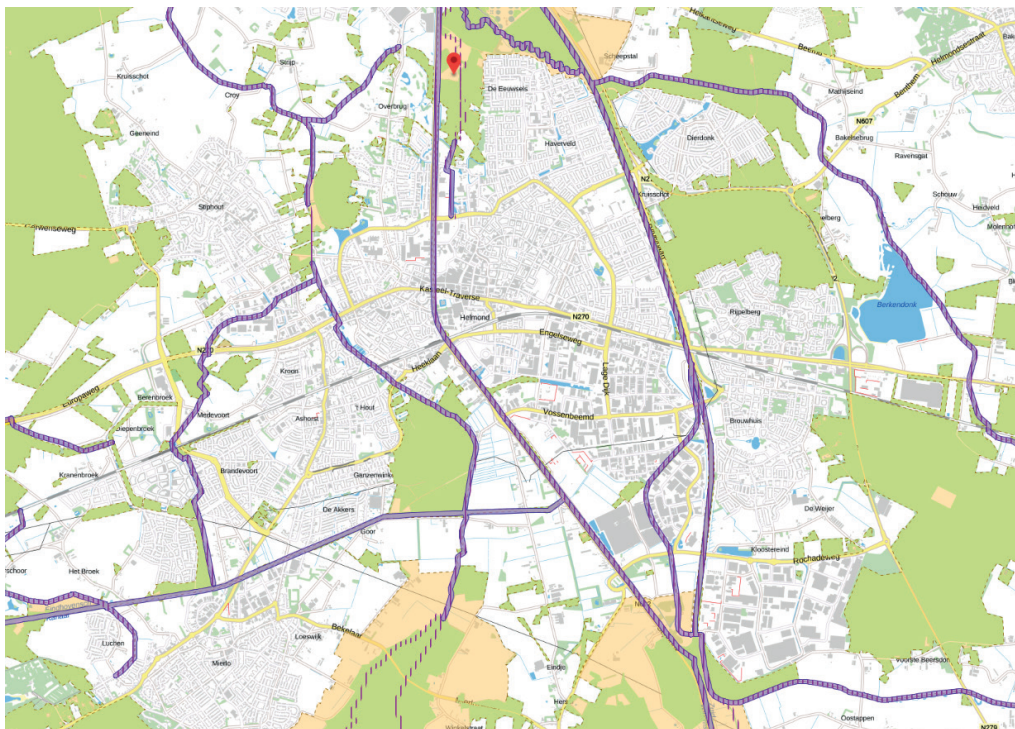

Kaart: Zoekgebied stedelijke ontwikkeling (lichtpaars).

Natuur Network Brabant

Het is evident dat bestaande natuur zich niet leent voor gebruik als zonnenveld. Dit verdraagt zich niet met de kwetsbaarheid van en ecologische doelstellingen voor deze gebieden. Deze gebieden zijn opgenomen in het Natuur Network Brabant (NNB).

Voor nog niet gerealiseerde natuur binnen het NNB en nieuwe natuur is er het initiatief van het GOB om nieuwe natuur te combineren met tijdelijke plaatsing van zonnenvelden. In Helmond betreft dit alleen de gronden in het Groot Goor. Hieraan zal geen medewerking verleend worden, aangezien er zicht is op realisering van natuur in dit gebied op overzienbare termijn in verband met compensatie N279, binnen het B5 bod Natuur. De aanleg van een zonnepark zou dit kunnen belemmeren

Kaart: Natuur Network Brabant (groen).

Cultuurhistorie

Cultuurhistorisch waardevolle landschappen verdragen zich niet met grootschalige ontwikkelingen zoals zonnenvelden. Vanwege bijzondere verkavelings- en landschappelijke patronen en het kleinschalige karakter, komen deze gebieden niet in aanmerking voor gebruik als zonnenvelden. Het gaat daarbij om als zodanig op provinciaal niveau aangeduide gebieden. In Helmond is dat het beekdal van de Goorloop, ten zuiden van kasteel Croy.

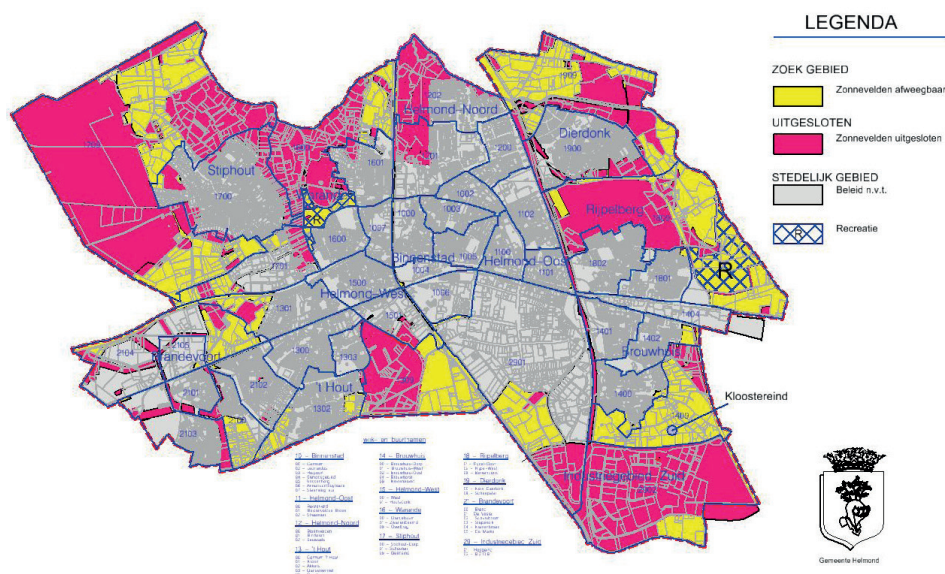
Kaart: Cultuurhistorisch waardevol landschap.

Integrale beleidskaart

Wanneer de gebieden waar de zonnevelden niet gewenst zijn (NNB, Cultuurhistorie, gemeentelijk beleid) ingetekend zijn, resteren de gebieden die potentieel in aanmerking komen voor grootschalige opwekking van zonne-energie.

De aanleg van zonneparken is vanuit ruimtelijk perspectief afweegbaar in de gebieden buiten het NNB en de cultuurhistorisch waardevolle gebieden. Dit zijn:

- de zoekgebieden stedelijke ontwikkeling
- de zoekgebieden zon (gele vlekken)

Kaart: beleidskaart zonnevelden buiten bebouwde kom zie bijlage 5.

Voor nu is het standpunt dat de GOB locatie Groot Goor niet zal worden ingevuld vanuit de energietransitie, dit omdat deze locatie benut zal worden voor compensatie vanuit de ontwikkelingen inzake mobiliteit. Gezien het feit dat we op dit moment met bewoners een visie voor de ontwikkelingen Kloostereind maken zal de invulling van deze locatie mede gebaseerd worden op deze gezamenlijke visie.

5.3 Ruimtelijke inpassing zonnepark

Op het moment dat de technische inpasbaarheid van een zonnepark is aangetoond, zal gekeken moeten worden naar de aard en schaal van het zoekgebied. Vragen die hierbij beantwoord moeten worden zijn of een zonnepark ruimtelijk gezien binnen een bepaald landschap past en op welke manier kan het worden ingepast in de omgeving. Ook is het bevorderen van de biodiversiteit een belangrijk aandachtspunt.

Een zonnepark heeft invloed op de omgeving. Er worden immers stellingen geplaatst waar de zonnepanelen bovenop staan. De zichtbaarheid van het zonnepark bepaalt de mate van beïnvloeding. Landschappelijke inpassing is een belangrijk instrument om de invloed van een zonnepark op de omgeving te verzachten en zoveel mogelijk te beperken. De inpassing kan ook benut worden om het karakter van het landschap juist te versterken. Daarnaast zal in het ene landschapstype de beïnvloeding door een zonnepark groter zijn dan in een ander landschapstype. Tot slot kan de landschappelijke inpassing bijdragen aan het creëren van een leefomgeving voor plant- en diersoorten. Niet alleen de zichtbaarheid van de zonnepanelen zelf bepaalt de invloed van een zonnepark. Ook andere benodigde zaken zoals hekwerk en schakelkasten hebben invloed. Het is van belang om deze zoveel mogelijk te integreren in het landschap. Een zorgvuldig en doordacht ontwerp is hierbij van groot belang.

In de gemeente Helmond zijn verschillende landschapstypen te onderscheiden. Deze landschapstypen hebben ieder hun eigen kenmerken en dynamiek, waarbinnen een zonnepark zal moeten worden ingepast. Van belang is om vervolgens de beoogde ontwikkeling te 'trechteren'. We beginnen daarbij met het landschap, zakken af naar de beoogde kavel(s) en eindigen bij het object zelf. Voor alle drie de niveaus zijn ontwerpprincipes te formuleren.

1. Landschap

Op het niveau van het landschap spelen 3 aspecten een rol:

- a. Gebiedskenmerken en -kwaliteiten: Er moet een analyse plaatsvinden van de bestaande kwaliteiten van de locatie.
- b. Maat en schaal van het landschap: Er moet een balans worden gevonden tussen de oppervlakte van het zonnepark en het omliggende landschap.
- c. Draagkracht van het landschap: Er moet worden bekeken of een gebied de voorgenomen ontwikkeling aan kan. Er moet worden bekeken of een gebied de voorgenomen ontwikkeling aan kan. In verband met de beperkte beschikbaarheid van gronden voor zonneparken in het buitengebied van Helmond is het niet wenselijk om alle open ruimtes hiervoor te benutten. Enerzijds omdat de landschappelijke kwaliteiten daardoor te veel aangetast zouden worden, anderzijds dat deze gebieden ook van belang zijn voor het recreatieve medegebruik van de inwoners.

Op basis van de voorgaande aspecten, komen we tot de volgende ontwerpprincipes:

- Om te kunnen beoordelen of een initiatief passend is in het landschap, vormen de gebiedskenmerken en –kwaliteiten het vertrekpunt. Het realiseren van zonnevelden in beekdalen, bos-, heide- en natuurgebieden wordt niet toegestaan vanwege het gevaar dat waarden onherstelbaar worden aangetast en vanwege de kwetsbaarheid van het landschap.
- De maat en schaal van een gebied zijn leidend voor de omvang van zonnevelden, waarbij het verkavelingspatroon een belangrijke factor is.
- Houdt rekening met de draagkracht van de omgeving, waarbij de aanwezigheid van infrastructuur en andere functies van belang is.

2. Beoogde kavel(s)

Landschappelijke inpassing biedt mogelijkheden om de impact van zonnevelden op de omgeving te beperken. De keuzes die worden gemaakt, worden sterk bepaald door de aard en de kenmerken van de omgeving en kan uiteenlopende vormen aannemen. Er zal een invulling gekozen moeten worden die leidt tot een meerwaarde.

Op basis van de voorgaande aspecten, komen we tot de volgende ontwerpprincipes:

- Maak gebruik van specifieke landschappelijke kenmerken en historisch gegroeide landschapsstructuren. Versterk deze waar mogelijk.
- De randen van de zonnevelden moeten kwalitatief worden vorm gegeven, waarbij ook rekening gehouden wordt met aanwezige planten- en diersoorten. Het creëren van een habitat voor planten en dieren en het versterken van de biodiversiteit is een belangrijk aandachtspunt. Bij vergunningverlening moet de biodiversiteit aantoonbaar geborgd en/of verbeterd worden. Denk bijvoorbeeld aan een op biodiversiteit gerichte struweelbeplanting en het aanleggen van kruiden- en bloemrijk grasland.
- Zoek naar mogelijkheden om de beveiliging van het zonnepark (indien deze noodzakelijk is) in het landschap vorm te geven, zodat er geen hekwerk zichtbaar is vanaf het maaiveld.
- Indien plaatsing van een hekwerk noodzakelijk is, zorg dan voor dat dit geen barrière vormt voor dieren of maak faunapassages.
- Maak een eventueel hekwerk eenvoudig en eenduidig, bij voorkeur in een donkere kleur en op enige afstand van infrastructuur.
- Bijbehorende voorzieningen zoals schakelcellen, transformatoren, etc. dienen aan het zicht te worden onttrokken door middel van beplanting.
- De zonnepanelen mogen slechts zeer beperkt zichtbaar zijn vanuit openbaar gebied en aangrenzende woonpercelen.
- De impact op de omgeving moet beperkt zijn, er mag geen sprake zijn van overlast door bijvoorbeeld lichtschittering.
- Er mag geen overlast ontstaan voor het verkeer.
- Plaatsen is niet toegestaan in de directe omgeving van monumentale panden.
- Na 25 jaar moeten de zonnepanelen worden gesaneerd en moet het terrein in de oorspronkelijke staat worden terug gebracht. Hiermee moet al rekening worden gehouden bij het ontwerp van het zonnepark.

3. Object

- Op dit niveau is de vormgeving van de zonnepanelen zelf relevant. Het gaat dus niet alleen om zichtbaarheid en landschappelijke inpassing, maar ook om de uitstraling van de panelen zelf:
- Het patroon van de opstelling in relatie tot de zichtbaarheid.
- Materiaalgebruik, waarbij de constructie zo eenvoudig mogelijk moet worden uitgevoerd zodat deze zo min mogelijk opvalt.
- Lijn in het landschap. De zonnepanelen worden in rijen geplaatst. Bij de realisatie van zonneparken moeten de lijnen in het landschap zoveel mogelijk gevolgd worden.
- Situering op het perceel. De ligging van het zonnepark bepaalt in grote mate de zichtbaarheid vanaf wegen, fiets- en wandelpaden.
- Verkavelingspatroon. De verkavelingspatronen vormen een belangrijk aspect van de identiteit van de verschillende landschappen. Het aanwezige verkavelingspatroon bepaalt in grote mate of een zonnepark inpasbaar is in de omgeving. Denk ook aan het maken van doorsteken in de vorm van beplanting of wandel- of fietspaden in kleinschaligere landschappen.

Op basis van de voorgaande aspecten, komen we tot de volgende ontwerpprincipes:

- Daar waar een zonneveld vanuit esthetisch oogpunt een grotere impact heeft op een landschap, dient zwaarder ingezet te worden op landschappelijke inpassing.
- Zonnepanelen mogen een maximale hoogte hebben van 1,80 meter (inclusief constructie), passend bij het landschap. Zorg er in open landschappen voor dat over de panelen heen kan worden gekeken (lagere opstellingen).
- Beperk de hoogte van de rijen zonnepanelen zoveel mogelijk; maak ze niet hoger dan noodzakelijk.
- Zorg voor een passende ordening van de ondersteunende voorzieningen volgens een helder ruimtelijk principe.
- Bij het ontwerp van de installatie dient rekening gehouden te worden met aanwezige kabels en leidingen waarop kan worden aangesloten en er dienen afspraken te zijn met de betreffende netbeheerder.
- Landschappelijke inpassing vormt niet alleen een eis, maar de mate waarin de inpassing in het landschap past, bepaalt ook de aanvaardbaarheid van zonneparken in een bepaald gebied. Stel dat er bijvoorbeeld sprake is van een open gebied, dan past hoge beplanting hier minder goed in.

6. Maatschappelijke meerwaarde

De provinciale Interim Omgevingsverordening vereist bij het ontwikkelen van een zonnepark groter dan 5000 m² in het landelijk gebied, een maatschappelijke meerwaarde.

De invulling van deze meerwaarde vindt plaats door de volgende aspecten te onderbouwen:

- De mate van meervoudig ruimtegebruik;
- De maatregelen die worden getroffen om de impact op de omgeving te beperken;
- De bijdrage die wordt geleverd aan maatschappelijke doelen.

Om te beginnen bij de maatregelen die worden getroffen om de impact op de omgeving te beperken: daar wordt volop invulling aan gegeven door te eisen dat er landschappelijke inpassing plaatsvindt. Het vorige hoofdstuk gaat hier uitgebreid op in. Er worden ontwerprichtlijnen gegeven per landschapstype, waarbij wordt uitgegaan van de indeling die door het beeldkwaliteitsplan Buitengebied wordt gehanteerd. Artikel 3.5 van de Interim Omgevingsverordening dient te worden toegepast. Dit is het artikel dat betrekking heeft op de zorgplicht voor een goede omgevingskwaliteit.

6.1 Meervoudig ruimtegebruik

Daarnaast moet invulling worden gegeven aan het meervoudig ruimtegebruik en het leveren van een bijdrage aan maatschappelijke doelen. In veel gevallen is er sprake van een combinatie van beide aspecten. Een zonnepark kan een positiever effect hebben op de biodiversiteit dan wanneer het agrarisch wordt gebruikt. Dit blijkt uit een onderzoek van de Universiteit van Wageningen [3]. De vegetatie kan zich bijvoorbeeld meer divers ontwikkelen, er is sprake van een afname van het gebruik van bestrijdingsmiddelen (waardoor een positief effect kan ontstaan op het grondwater), er is geen bemesting nodig en er kan een ecologische meerwaarde worden gecreëerd door het inzaaien van bepaalde soorten bloemrijke mengsels en het extensief beheren van de grond door begrazing. Het is daarbij wel nodig dat het ontwerp gezamenlijk met een deskundig ecooloog en landschapsarchitect wordt uitgewerkt. Wanneer op deze manier een zonnepark wordt gerealiseerd en vormgegeven, wordt het meervoudig ruimtegebruik in natuurontwikkeling gezocht. Onderstaande afbeelding is een zonnepark in Duitsland, waar de combinatie met natuur succesvol is uitgevoerd.

Natuur ontwikkeling op een zonnepark.

[3] J. Bloemberg, I. Nonhebel, N. Alvisi, K. van der Maas en W. Ruan (2016) 'Feasibility study of integrated energy production systems in the Veenkoloniën area', Universiteit Wageningen.

Er zijn meerdere manieren om rondom een zonnepark natuur te ontwikkelen. Zie bijvoorbeeld het onlangs opgeleverde zonneveld De Vlaas in Deurne. (Hoofdstuk 2). Wanneer wordt gekozen voor een bloemrijk zonneveld of een aantrekkelijke inpassing aan de randen, kan dat ook een toevoeging betekenen in de recreatieve sfeer.

Deze impressie geeft een indruk hoe het zonneveld aan de Vogelenzang in Stiphout er uit kan komen te zien.

Een idee voor een 'energieke fiets- en wandelroute' langs verschillende voorzieningen om duurzame energie op te wekken zou zomaar eens werkelijkheid kunnen worden als er in de toekomst initiatieven worden opgepakt en er een invulling moet worden gegeven aan de maatschappelijke meerwaarde en het meervoudig ruimtegebruik. Het meervoudig ruimtegebruik kan ook gevonden worden in een combinatie met een meer agrarisch georiënteerd gebruik. Denk daarbij aan het laten grazen van schapen onder de panelen.

Kudde schapen op een zonnepark.

Bij meervoudig ruimtegebruik kan ook nog gedacht worden aan bijvoorbeeld het realiseren van een zonnepark op een (voormalige) stortplaats of als overkapping op een parkeerterrein of geïntegreerd in bijvoorbeeld een geluidsscherm. (Hoofdstuk 2). Bij meervoudig ruimtegebruik kan ook nog gedacht worden aan het realiseren van een zonnepark op een (voormalige) stortplaats, bij wijze van overkapping op een parkeerterrein of geïntegreerd in bijvoorbeeld een geluidsscherm. (Brandevoort). Kortom: er zijn verschillende mogelijkheden om te voldoen aan de door de Interim Omgevingsverordening gestelde criteria. Wij leggen geen verplichting op waarvoor gekozen zou moeten worden. **Wel stellen wij de eis dat er sprake moet zijn van meervoudig ruimtegebruik.**

6.2 Maatschappelijke doelen

Een ander belangrijk onderdeel van de maatschappelijke meerwaarde is het (vooraf) inzetten van lokale energiecoöperaties, bedrijven en/of burgers. **Hierom is, zoals in de inleiding al is aangegeven, het creëren van draagvlak onder de burgers bij initiatieven om een zonneveld te realiseren een belangrijke voorwaarde.** Een lokale energiecoöperatie (en daarmee lokale burgers en bedrijven) kan participeren in een zonnepark. De opgewekte energie kan dan worden aangewend om in de energiebehoefte van de participanten te voorzien. Ook kunnen lokale bedrijven worden ingezet om het zonnepark te bouwen en burgers als vrijwilligers voor bijvoorbeeld het beheer van het zonnepark. Initiatiefnemers worden in ieder geval uitgedaagd om een balans te vinden, zodat het opwekken van energie door middel van een zonnepark een meer maatschappelijk geaccepteerd fenomeen wordt.

7. Conclusie en vervolg

In het provinciaal beleid zijn sinds juli 2017 de mogelijkheden voor het realiseren van zonneparken in het buitengebied verruimd. Voorwaarde is wel dat er een gemeentelijke visie aan ten grondslag ligt, waarin een onderbouwing wordt opgenomen dat er in de eerste plaats behoefte is aan zonneparken. Daarnaast moet de visie ingaan op de ruimtelijke aspecten die verbonden zijn aan de realisatie van een zonnepark. Er moet daarbij specifieke aandacht gaan naar transformatie en mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik. Tot slot moet invulling worden gegeven aan de maatschappelijke meerwaarde bij zonneparken die groter zijn dan 5.000 m².

Door middel van deze visie voldoen wij aan de opgave uit de Omgevingsverordening. Er wordt aangetoond en onderbouwd dat er behoefte is aan opwekking van duurzame energie door middel van zonneparken en dat er momenteel niet voldoende capaciteit is. Door het realiseren van zonneparken kan een verdere stap worden gezet in de gemeentelijke ambitie om in 2035 klimaatneutraal te zijn. Tevens spreken we als gemeente Helmond uit dat de in onze gemeente opgewekte energie wordt ingezet voor zowel de gemeente als de regio.

Voor wat betreft de locatiekeuze voor de zonneparken wordt allereerst gekeken naar de technische mogelijkheden. Vervolgens wordt bekeken of het in de gebieden waar het technisch mogelijk is, ook landschappelijk aanvaardbaar is om zonnevelden te realiseren. Er wordt te allen tijde landschappelijke inpassing en maatschappelijk draagvlak geëist.

Tot slot wordt er gevraagd om bij zonneparken groter dan 5.000 m² de maatschappelijke meerwaarde aan te tonen. Dit aspect wordt nader ingevuld door de mate van meervoudig ruimtegebruik, de maatregelen die worden getroffen om de invloed op de omgeving te beperken en de bijdrage die wordt geleverd aan maatschappelijke doelen.

Uit de visie kunnen de volgende kaders worden afgeleid:

1. Bij bestaande bouwblokken worden de zonnepanelen in eerste instantie op daken gerealiseerd.
(volgens de provinciale ladder)
1. Er kan een omgevingsvergunning voor de duur van maximaal 25 jaar worden verleend voor zelfstandige zonnepanelen.
2. Er zal altijd een Bibob procedure worden uitgevoerd in relatie tot de aanvrager voor een initiatief.
3. Er wordt op voorhand financiële zekerheid gesteld dat de opstellingen voor de zonnepanelen na de looptijd van de vergunning duurzaam worden verwijderd, waarbij de gebruikte grond in (minimaal) de oorspronkelijke staat wordt teruggebracht.
5. De locatie van het zonnepark is vanuit technisch oogpunt aanvaardbaar, waarbij sprake moet zijn van een ligging in de nabijheid van bestaande energie-infrastructuur, in de nabijheid van grote afnemers of bij locaties die reeds voorzien zijn van een voldoende zware aansluiting.
6. De locatie van het zonnepark is daarnaast vanuit ruimtelijk oogpunt aanvaardbaar, waarbij wordt getoetst aan de in de visie omschreven ontwerprichtlijnen op de 3 niveaus landschap, kavel en object.
7. Bij vergunningverlening moet de biodiversiteit aantoonbaar worden geborgd en/of verbeterd, door aansluiting te zoeken bij gebiedskenmerken en het versterken van aanwezige beplanting.

8. Bij initiatieven voor de realisatie van een zonneveld dient vooraf het draagvlak hiervan onder de omwonenden te worden getoetst
9. Bij zonneparken groter dan 5.000 m² wordt de maatschappelijke meerwaarde aangetoond, die als volgt wordt ingevuld:
 1. de mate van meervoudig ruimtegebruik;
 2. de maatregelen die worden getroffen om de impact op de omgeving te beperken;
 3. de bijdrage die wordt geleverd aan maatschappelijke doelen.
10. Vooruitlopende op de nog vast te stellen Regionale Energie Strategie is het uitgangspunt dat per project de afweging wordt gemaakt welke bijdrage wordt gevraagd ten behoeve van de maatschappelijke waarde in relatie tot 50 % deelname van burgers zoals in voornoemde RES wordt gevraagd. Er is dus een directe relatie tussen de 50% deelname en de maatregelen ten behoeve van inpassing en de maatschappelijke doelstellingen. Daarnaast zal aan de initiatiefnemer worden gevraagd een schriftelijke toelichting te geven inzake het doorlopen proces, vooruitlopend op de vergunning
11. Deze beleidsvisie wordt na vaststelling ervan na 1 jaar geëvalueerd aan de hand van de ervaringen met de ingediende initiatieven en de consequenties van de nog vast te stellen RES. Dit kan mogelijk leiden tot aanpassing van deze visie.

Bijlagen

Bijlage 1: Interim Omgevingsverordening, artikel 3.41 Zonneparken in landelijk gebied

Artikel 3.41 zonne-parken in landelijk gebied

Lid 1

Binnen Landelijk gebied is nieuwvestiging mogelijk van zelfstandige opstellingen van zonnepanelen om te kunnen voldoen aan de doelstellingen voor het opwekken van duurzame energie als:

1. uit onderzoek blijkt dat de capaciteit voor het opwekken van duurzame energie in Stedelijk gebied, op bestaande bouwpercelen en rekening houdend met de ontwikkelingsmogelijkheden van windenergie onvoldoende is;
2. de nieuwvestiging past in het onderzoek naar geschikte locaties voor zelfstandige opstellingen van zonnepanelen, gelet op zorgvuldig ruimtegebruik en omgevingskwaliteit;
3. de ontwikkeling qua omvang inpasbaar is in de omgeving;
4. de ontwikkeling een maatschappelijke meerwaarde geeft;
5. de ontwikkeling op regionaal niveau is afgestemd met omliggende gemeenten en de netwerkbeheerder, gelet op de ontwikkeling van overige duurzame energie initiatieven in de omgeving.

Lid 2

De maatschappelijke meerwaarde wordt onderbouwd vanuit de volgende criteria:

1. de mate van meervoudig ruimtegebruik;
2. de maatregelen die getroffen worden om de impact op de omgeving te beperken;
3. de bijdrage die wordt geleverd aan andere maatschappelijke doelen.

Lid 3

Er kan uitsluitend toepassing gegeven worden aan het eerste lid met een omgevingsvergunning waarbij door toepassing te geven aan artikel 2.12, eerste lid, onderdeel a, onder 2 of 3, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht wordt afgeweken van een bestemmingsplan, waarbij aan de omgevingsvergunning in ieder geval de volgende voorwaarden worden verbonden:

1. de omgevingsvergunning geldt voor een bepaalde termijn, die ten hoogste 25 jaar bedraagt;
2. na het verstrijken van de termijn wordt de vóór de verlening van de omgevingsvergunning bestaande toestand hersteld en wordt de opstelling voor zonne-energie verwijderd;
3. voor het gestelde onder b. wordt financiële zekerheid gesteld.

Bijlage 2: Toelichting bij de Interim Omgevingsverordening

De integrale toelichting bij de artikel 3.41 van de Interim Omgevingsverordening Noord-Brabant:

Artikel 3.41 zonne-parken in landelijk gebied

In toenemende mate worden er initiatieven ontwikkeld voor het opwekken van zonne-energie. Hiervoor bestaan mogelijkheden op daken. Daarnaast zijn er mogelijkheden voor grondgebonden zonneparken in stedelijk gebied, in zoekgebieden verstedelijking en op bestaande bebouwde locaties in het landelijk gebied zoals rioolzuiveringsinstallaties, stortplaatsen maar ook op vrijkomende agrarische locaties tot een omvang van 5000 m².

Vanuit het beleid bestaat er een voorkeur voor plaatsing van zonnepanelen op daken of op braakliggende gronden in of aansluitend op stedelijk gebied. Dat heeft het voordeel dat ze dicht bij de gebruiker en energiesystemen worden geplaatst wat bijdraagt aan zorgvuldig ruimtegebruik en effectief is vanuit kostenminimalisatie.

De verwachting is dat dit onvoldoende blijkt om in de behoefte te voorzien. Daarom is er ook een mogelijkheid om onder voorwaarden zelfstandige opstellingen van zonne-energie te ontwikkelen in landelijk gebied.

Afwegingskader

Belangrijke voorwaarde is dat de noodzaak van de ontwikkeling volgt uit een onderzoek waaruit blijkt dat de mogelijkheden voor de opwekking van duurzame energie binnen Stedelijk gebied en op daken onvoldoende is. Hierbij ligt uiteraard ook een relatie met de mogelijkheden van duurzame energie door wind. Vervolgens is onderzocht waar de ontwikkeling van een zonnepark dan het beste kan plaatsvinden. Het onderzoek biedt dus een gedegen ruimtelijke onderbouwing van de behoefte aan duurzame energie en een afweging van locaties en gaat in op aspecten als:

- Wat is de energiebehoefte op langere termijn?;
- Hoe kan daarin worden voorzien (wind, zon, geothermie)?
- Waar kan dat het beste gerealiseerd worden?
- Welke randvoorwaarden zijn er vanuit omgevingskwaliteit / zorgvuldig ruimtegebruik?

Bij de afweging van locaties vragen wij specifiek aandacht voor transformatie en meervoudig gebruik van locaties zoals op vliegvelden, langs snelwegen, stortplaatsen, zuiveringsinstallaties, grond- en slibdepots, gunstig gelegen vrijkomende locaties in het buitengebied etc. Een vervolgstap is dat de uitkomsten van dit onderzoek ook regionaal worden afgestemd en worden afgestemd met de netwerkbeheerder.

Afstemming

Vanuit een zorgvuldig gebruik van de open ruimte, afstemming van duurzame energieprojecten in een gebied en de in sommige gebieden beperkte capaciteit van het netwerk, geldt als randvoorwaarde dat projecten zijn afgestemd met omliggende gemeenten en de netwerkbeheerder. Bij de afweging spelen diverse aspecten een rol, zoals een efficiënte aansluiting op het energienet in samenspraak met de netwerkbeheerders, de kosten die gemoeid zijn met het aanleggen van energie-infrastructuur maar ook aspecten rondom zorgvuldig ruimtegebruik en omgevingskwaliteit. Deze aanpak past ook bij de regionale energie strategieën die vanuit het Rijk worden gevraagd.

Maatschappelijke meerwaarde

Vanuit het nu voorgestelde kader worden er op voorhand geen beperkingen gesteld aan de locatie waar zonneparken ontwikkeld kunnen worden of aan de omvang daarvan. Dat betekent dat er ook mogelijkheden voor nieuwvestiging zijn of een ruimere omvang dan 5000 m² op een vrijkomende locatie. Daarom is in de voorwaarden een bepaling opgenomen rondom maatschappelijke meerwaarde. Naarmate de inbreuk op de basisregels groter is, verwachten wij een grotere inspanning op het gebied van een bijdrage aan maatschappelijke doelen. Bijvoorbeeld als er in afwijking van de reguliere omvang van 5000 m² voor niet-agrarische functies een zonnepark gerealiseerd wordt van 10 hectare dat dit bijdraagt aan sloop van vrijkomende opstallen elders. Maatschappelijke meerwaarde is ook gericht op de betrokkenheid van inwoners bijvoorbeeld doordat inwoners kunnen participeren in het project of doordat de ontwikkeling bijdraagt aan maatschappelijke cohesie of (financiële) bijdragen aan maatschappelijke opgaven. Het enkele gegeven dat het project duurzame energie oplevert is niet voldoende. Een goede invulling van deze voorwaarde garandeert tevens betrokkenheid van de inwoners door meespraak bij het project.

Tijdelijkheid

In beginsel gaan wij er vanuit dat de realisatie van zonneparken voorziet in een tijdelijke behoefte. De technologische ontwikkeling voor het opwekken van zonne-energie gaat steeds verder waardoor er steeds meer mogelijkheden ontstaan voor meervoudig ruimtegebruik zoals op daken (op het noorden), op muren, geïntegreerd in ruiten, op wegen enzovoorts. Het is daarom goed al bij het toelaten na te denken over hoe de sanering wordt veiliggesteld.

Vanwege dit tijdelijke karakter van zelfstandige opstellingen voor zonne-energie is de ontwikkeling daarom uitsluitend mogelijk met de toepassing van een omgevingsvergunning inhoudende afwijking van het bestemmingsplan. Aan een dergelijke vergunning kan een termijn worden verbonden en de voorwaarde dat na afloop van de termijn de situatie van voor de vergunningverlening wordt hersteld.

Het vereiste van een omgevingsvergunning is efficiënt vanuit het terugdringen van bestuurslasten omdat er geen bestemmingsplanprocedures doorlopen hoeven te worden bij aanvang en bij afloop van het gebruik. Bovendien ontstaan er met een dergelijke procedure geen planologische rechten die op termijn kunnen leiden tot andere gebruiksfuncties of planschade claims. De vestiging van zelfstandige opstellingen groter dan 5000 m² of de nieuwvestiging van zelfstandige opstellingen buiten zoekgebieden voor verstedelijking is dus niet mogelijk met een herziening van een bestemmingsplan.

Wij verwachten van de gemeente dat zij een overzicht bijhouden van verstrekte tijdelijke omgevingsvergunningen dat ook openbaar is, zodat het voor eenieder duidelijk is wanneer de gunningstermijn is afgelopen. Uiteraard geldt vanuit het vereiste van tijdelijkheid ook dat de gemeente na afloop van de periode toeziet op de sanering van het zonne-park.

Bijlage 3 Toetsingsaspecten zonnevelden

Inleiding

Voor elk initiatief geldt dat er sprake moet zijn van een goede ruimtelijke ordening. We toetsen, zoals gebruikelijk bij het afwijking van het bestemmingsplan, de goede ruimtelijke ordening aan criteria om te komen tot een goede afweging. In een ruimtelijke onderbouwing bij een aanvraag omgevings-vergunning moet een initiatiefnemer de toetsingscriteria zorgvuldig motiveren. Zo kunnen we een goede afweging maken over de wenselijkheid van het initiatief en zorgen we voor een goede balans tussen het duurzaam opwekken van energie en andere belangen. In dit hoofdstuk benoemen we de criteria.

Toetsingscriteria

We gaan elk initiatief beoordelen aan een aantal criteria. Het gaat om de onderstaande aspecten:

1. Beleid provincie en gemeente

Een initiatief toetsen we aan het provinciaal beleid zoals dat in hoofdstuk 3 verwoord is. **Onze voorkeur gaat ernaar uit dat we samen met elke initiatiefnemer, indien van toepassing, een gesprek met de provincie houden over de inpasbaarheid in dat beleid.**

2. Bodem

Een opstelling voor zonnepanelen gaat in het algemeen niet diep in de grond, meestal enkele tientallen centimeters. Toch is het van belang te kijken naar de gevolgen voor de bodem. Een initiatief mag geen onevenredige afbreuk doen aan de aspecten van archeologie, bodemkwaliteit en aardkundige waarden.

3. Bouwen

Het bouwen van zonnepanelen op daken van woningen en bedrijven is over het algemeen vergunningsvrij. Dit geldt niet voor het bouwen van zonnepanelen en is niet omgevings-vergunningsvrij. Ook in het geval er een hekwerk gebouwd wordt ter beveiliging van de zonnepanelen is dat vergunning plichtig.

4. Cultuurhistorie

Een initiatief kan gevolgen hebben voor de waardevolle historische bebouwing in de omgeving of voor beeldbepalende gebieden. Het initiatief mag hier geen onevenredige afbreuk aan doen.

5. Externe veiligheid

Van de zonnepanelen zelf gaat geen gevaar voor derden uit in de zin van het Besluit externe veiligheid inrichtingen. Wel bepaalt dat Besluit dat er boven en rondom gasleidingen vanwege de veiligheid en het snel toegang hebben tot de leiding niet gebouwd mag worden.

6. Ecologie

Een initiatief kan gevolgen hebben voor de flora en fauna en het ecosysteem waarvan deze afhankelijk zijn. Daarom moet men dit aspect altijd onderzoeken. Er mogen geen onevenredige nadelige effecten optreden.

7. Landschappelijke inpassing

Een initiatief voor het plaatsen van zonnepanelen heeft in meer of mindere mate een industriële uitstraling. Daarmee heeft het ook gevolgen voor het omliggende landschap. Men moet aantonen op welke wijze er sprake is van een zorgvuldige inpassing in de omgeving of het landschap. Overigens hoeft dat niet altijd te betekenen dat men de zonnepanelen verstopt of landschappelijk inpakt, het kan ook juist beter zijn om de panelen uitdrukkelijk te laten zien. Ook is de wijze van beveiliging van het initiatief van belang voor het landschap, zoals door een hekwerk of een brede sloot. We vragen een landschappelijk inpassingsplan of inrichtingsplan dat een goede inpassing laat zien. Het realiseren van dit plan zal als voorwaardelijke verplichting bij een omgevingsvergunning opgesteld worden. Ook vragen we bij bepaalde locaties extra aandacht voor de omgeving of het landschap, zoals bij de essen en waardevolle graslanden. De landschappelijke inpassing van de zonnepanelen moet aansluiten bij de schaal en het karakter van de bestaande omgeving. Hierbij is maatwerk noodzakelijk. Een ontwikkeling in een kleinschalig landschap met opgaande beplanting bijvoorbeeld vraagt om een andere landschappelijke inpassing dan een ontwikkeling in een grootschalig open landschap. Bestaande landschappelijke structuren zoals bijvoorbeeld opgaande beplanting en sloten zijn hierbij leidend.

8. Meervoudig ruimtegebruik

Zonnepanelen staan, afhankelijk van de uitvoering, veelal op enige hoogte van de grond en meestal is er ruimte tussen de rijen panelen. Waar mogelijk kan men de grond dubbel gebruiken. Of en hoe dit gebeurt, moet men inzichtelijk maken.

9. Milieuhinderlijke bedrijfsactiviteiten

Een initiatief mag geen onevenredige belemmering van nabij gelegen functies veroorzaken, zoals bij andere inrichtingen in de zin van de Wet milieubeheer. Ook moet er voldoende afstand gehouden worden tot ander gebruik, zoals een woning van derden. De handreiking Bedrijven en milieuzonering van de VNG geeft een richtlijnen van 30 meter van het geluid producerende onderdeel van een initiatief tot gevoelige objecten vanwege geluid. Deze afstand dient aangehouden te worden, tenzij gemotiveerd kan worden dat dit minder kan zijn.

10. Verkeer

Er zal naar verwachting weinig hinder van verkeer optreden, alleen voor de aanleg, beheer en verwijdering zal verkeer nodig zijn. We verwachten dat dit geen problemen oplevert, maar dit punt zal evenwel gemotiveerd moeten worden.

11. Water

De gevolgen voor de waterhuishouding moeten onderzocht worden. Door de zonnepanelen komt er verhard oppervlak bij. Er mag geen wateroverlast komen door een initiatief. Daarnaast houdt het waterschap vaak een objectvrije zone langs watergangen aan, hier mogen geen zonnepanelen komen.

Voor de beekdalen geldt dat er extra aandacht voor de waterhuishouding is. Deze gebieden bieden op zich wel kansen voor initiatieven, maar men moet nadrukkelijk met het waterschap overleggen over de (on)mogelijkheden binnen dit kwetsbare landschap.

12. Welstand

Op het moment dat een initiatiefnemer zich met een initiatief of principeverzoek bij de gemeente meldt, zal er een maatwerkgesprek volgen. In dit gesprek zullen op voorhand alle relevante en van toepassing zijnde aspecten benoemd worden. Zowel de landschappelijke en ruimtelijke inpasbaarheid als een beoordeling van het verzoek op materiaalgebruik, plaats en verhouding tot de directe omgeving, oftewel een welstandstoetsing, zal genoemd worden. Het is niet zo dat deze welstandstoetsing pas gemaakt wordt nadat alle andere facetten in kannen en kruiken zijn. Hierdoor zal de welstandsadvisering zeker een rol spelen en noodzakelijk zijn om het totaalbeeld compleet te krijgen.

13. Kabels en leidingen

Een opstelling voor zonnepanelen gaat zoals gesteld, in het algemeen niet diep in de grond, meestal enkele tientallen centimeters. Toch is het van belang rekening te houden met de aanwezige kabels en leidingen om deze niet te beschadigen. Zo heeft de opstelling van zonnepanelen gevolgen voor de bereikbaarheid en toegankelijkheid van onder- of bovengrondse kabels en leidingen. We willen ook rekening houden met de veiligheid voor de kabels en leidingen, schaduwwerking, de hoogte van bouwwerken onder, boven of nabij de kabels en leidingen. Een initiatief mag geen onevenredige afbreuk doen aan de belangen van de aanwezige kabels en leidingen.

Elk initiatief dient hier dan ook aan getoetst te worden. In het geval er in de nabijheid van kabels en leidingen, van onder meer Enexis, een initiatief gerealiseerd wordt, dient van tevoren met Enexis of andere netbeheerders overlegd te worden. Dit biedt ook kansen om tijdig af te stemmen met de opnamecapaciteit van het net.

Een indicatie van de belemmerde strook die we daarbij aanhouden zijn als volgt:

1. Voor bovengrondse hoogspanningsleidingen: totaal 50 meter per verbinding (25 meter ter weerszijden).
2. Voor ondergrondse kabels: dit is afhankelijk van het aantal kabels en de onderlinge afstand tussen de kabels.
Als minimale breedte geldt 3,00 meter gerekend vanuit de buitenste hoogspanningskabels.

Bijlage 4: Zonneladder

De Constructieve Zonneladder van de Natuur en Milieufederaties.

Toelichting zonneladder:

Trede 1

- Daken: woningen, scholen, bedrijven, kassen, loodsen, gemeentepanden.
- Onbenutte bebouwde locaties: overkappingen parkeerterreinen en andere locaties, oude vuilstortplaatsen, bluswatervijvers, gietwaterbassins, verweesde (bedrijven)terreinen.
- Op infrastructurele werken: geluidsschermen, vliegvelden.

Trede 2

- Langs infrastructurele werken: wegbermen, dijkwalen (voorkeur gemeente).
- Industriële plassen: bijvoorbeeld operatieve zandwinplassen
- Pauzelandenschappen: (toekomstige woon)gebieden die tijdelijk een energiebestemming kunnen krijgen

Trede 3

- Langs stads- of dorpsrand: bijv. gecombineerd met recreatie- en natuurfunctie.
- Minder efficiënte landbouwgrond: inefficiënte terreinen of met dubbel ruimtegebruik.
- Andere plassen: waterberging zonder belangrijke natuurfunctie, recreatieplassen.
- Buffer rondom natuurgebieden: ter vervanging van agrarisch gebruik, zodat er geen mest meer wordt opgebracht en het grondwaterpeil omhoog kan.
- Recreatiegebieden: o.a. landgoederen, uitloopgebieden, parken en tuinen.

Trede 4

- Productieve landbouwgrond.

Stiphout

Helmond-Oost

Helmond-Noord

Helmond-West

Helmond

't Hout

Binnestad

Wijk- en buurtnamen

10 - Binnestad

00 - Centrum

01 - Westend

02 - Helmond

03 - Schotsepad

04 - Vesterberg

05 - Nieuwsteeg

06 - Nieuwsteeg

07 - Nieuwsteeg

11 - Helmond-Oost

00 - Nieuwsteeg

01 - Nieuwsteeg

02 - Nieuwsteeg

12 - Helmond-Noord

00 - Nieuwsteeg

01 - Nieuwsteeg

02 - Nieuwsteeg

13 - 't Hout

00 - Centrum 't Hout

01 - 't Hout

02 - 't Hout

03 - 't Hout

04 - 't Hout

05 - 't Hout

06 - 't Hout

07 - 't Hout

14 - Brouwhuis

00 - Brouwhuis

01 - Brouwhuis

02 - Brouwhuis

03 - Brouwhuis

04 - Brouwhuis

05 - Brouwhuis

06 - Brouwhuis

07 - Brouwhuis

15 - Helmond-West

00 - West

01 - West

02 - West

16 - Winande

00 - Winande

01 - Winande

02 - Winande

17 - Stiphout

00 - Stiphout

01 - Stiphout

02 - Stiphout

-42-

LEGENDA

ZOEK GEBIED

 Zonnevelden afweegbaar

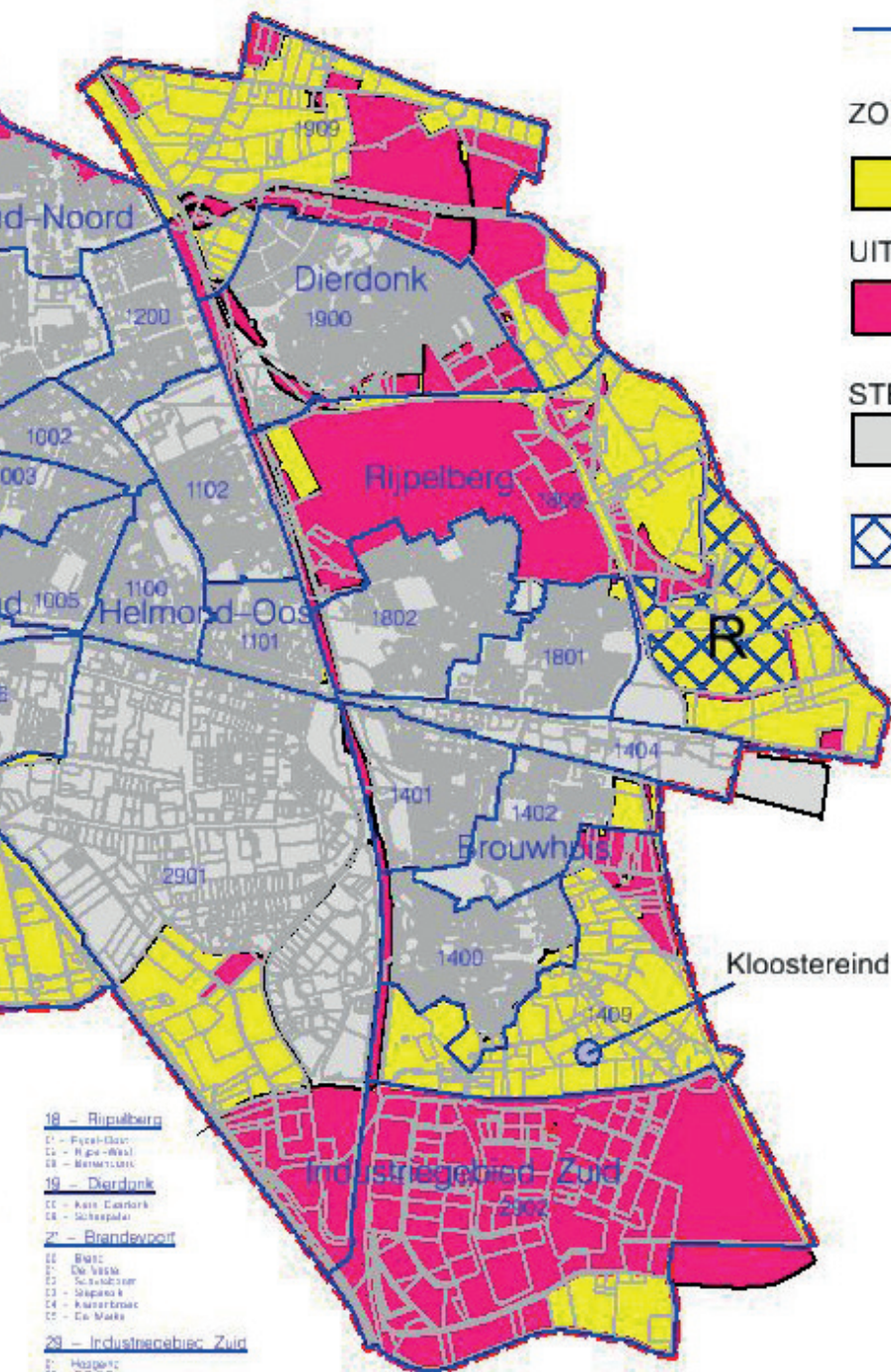
UITGESLOTEN

 Zonnevelden uitgesloten

STEDELIJK GEBIED

 Beleid n.v.t.

 Recreatie

Gemeente Helmond

